

Gescheiden en dan? Herpartneren in Vlaanderen anno 2010

Inge Pasteels¹ , Dimitri Mortelmans¹

¹ Universiteit Antwerpen

Abstract

In deze bijdrage wordt het herpartneren na een scheiding uit een eerste huwelijk beschreven. Met gegevens van “Scheiding in Vlaanderen” verzameld bij 1192 mannen en 1448 vrouwen gescheiden tussen 1981 en 2005, wordt vooreerst de timing van het herpartneren alsook de leefvorm waarvoor men kiest in postmaritale relaties, bestudeerd. We onderscheiden LAT-relaties, ongehuwd samenwoonrelaties en tweede huwelijken. Daarna wordt de huidige partnerstatus van gescheidenen anno 2010 in kaart gebracht. Ten derde komt de mate waarin partners uit eerste huwelijken of postmaritale relaties gelijkend zijn aan bod. Vervolgens wordt de stabiliteit van LAT-relaties of ongehuwde samenwoonrelaties na een eerste huwelijk bestudeerd. Een beschrijving van postmaritale relatietrajecten met aandacht voor relatielang en relatietype rondt deze bijdrage af. Alle analyses worden apart uitgevoerd voor mannen en vrouwen van verschillende scheidingscohorten.

1 INLEIDING

Het aantal echtscheidingen nam in Vlaanderen toe sinds de jaren '60 en bereikte (met uitzondering van 1995 waarin een voorafgaande wetwijziging een uitzonderlijk hoog echtscheidingscijfer deed noteren) een hoogtepunt in 2008 met 16.602 echtscheidingen. In 2011 werden er 13.008 echtscheidingen opge-

tekend voor het Vlaams gewest. De mediane leeftijd van de gehuwden op moment van scheiding was in 2011 44,5 en 42,2 jaar voor eerste respectievelijk tweede partner en deze huwelijken duurden gemiddeld 15,3 jaar. De toename van het aantal echtscheidingen gaf een tweede dimensie aan het opnieuw starten van een relatie na een eerder relatie-einde. Tot dan toe werden relaties meestal beëindigd door het overlijden van een van beide huwelijkspartners, maar sinds de jaren '60 kwamen

ook gescheidenen na een relatiebreuk meer en meer de partnermarkt vervoegen (zie figuur 1). Ook echtscheidingen uit een hogere orde huwelijk komen recent meer voor. Slechts 80% van de in 2011 ontbonden huwelijken verenigde partners die nooit eerder gehuwd waren (Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie - Thematische Directie Samenleving).

Scheiden is geen eindpunt in het relatietraject van volwassenen. Ex-partners kunnen zodra de rechter de echtscheiding uitspreekt, het vonnis na betekening door de gerechtsdeurwaarder definitief is en de ambtenaar van de burgerlijke stand het vonnis overschrijft in de rand van de oorspronkelijke huwelijksakte, een nieuw huwelijk aangaan. In 2011 voltrok bijna één vijfde van alle huwelijken in het Vlaams gewest zich tussen enerzijds een gescheiden en anderzijds een ongehuwde of verweduwd partner en een bijkomende 15%

vond plaats tussen twee gescheiden personen. Het stijgend aantal echtscheidingen deed deze cijfers drastisch toenemen. In 1990 was slechts minder dan een kwart van de huwelijken een zaak van gescheiden partners. Van alle huwelijken in dat jaar waren er 14% respectievelijk 9% waarbij één respectievelijk twee gescheiden partners betrokken waren (Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie - Thematische Directie Samenleving). Andersom weten we dat de hertrouwintensiteit van gescheidenen daalt. Corijn (2005) berekende op basis van Rijksregistergegevens dat 52% van de mannen gescheiden in de jaren '70 en 47% van de vrouwen gescheiden in de jaren '70 hertrouwd was na 5 jaar. Voor de scheidingscohort van 1990 tot en met 2003 is dit nog slechts 30% respectievelijk 26%. Officiële statistieken over eerste en hogere orde huwelijken respectievelijk echtscheidingen laten over decennia heen een afname in de

Over het onderzoek

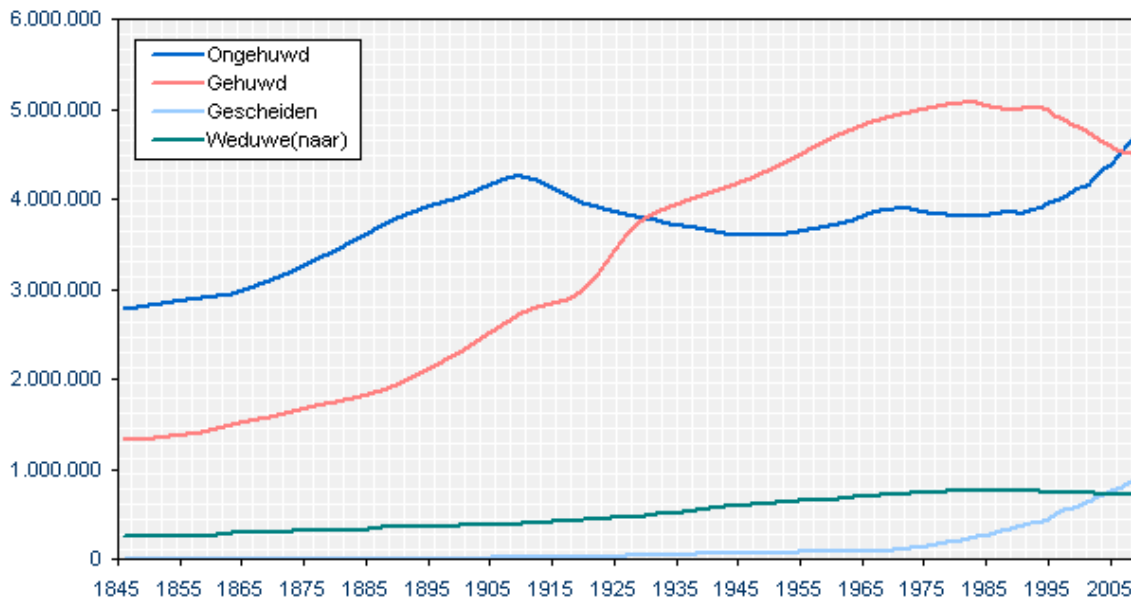
Scheiding in Vlaanderen (SiV)

SiV-data zijn afkomstig van het onderzoek "Scheiding in Vlaanderen". In dit onderzoek werd via een interview informatie verzameld bij beide partners van eerste huwelijken die afgesloten zijn tussen 1971 en 2008 en intussen al dan niet ontbonden zijn. Ook een kind, een ouder en een eventuele nieuwe partner van deze personen werden indien mogelijk bevroegd. Zij kregen een schriftelijke vragenlijst of websurvey aangeboden. De gegevens zijn verzameld in de periode van september 2009 tot december 2010.

12.110 van alle 26.376 gecontacteerde personen konden bevroegd worden wat een totale respons van 46% oplevert voor deze multi-actorstudie over huwelijk en echtscheiding.

Gedetailleerde informatie over dit onderzoek en deze dataverzameling vindt u op www.scheidinginvlaanderen.be en in het boek: Mortelmans Dimitri, Pasteels Inge, Bracke Piet, Matthijs Koen, Van Bavel Jan, Van Peer Christine (2011) *Scheiding in Vlaanderen*. ISBN 978-90-334-8586-2 - Leuven: Acco, 355 p.

Figuur 1 Evolutie van de residerende bevolking in België volgens burgerlijke staat, sinds 1846.

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie - Thematische Directie Samenleving

(her)trouwintensiteit zien die doet vermoeden dat het niet alleen een kwestie van uitstel is, maar dat het huwelijk als instituut minder gekozen wordt als leefvorm binnen een partnerrelatie. Tussen 1990 en 2011 daalde het aantal huwelijken in België immers van 64.554 naar 41.001 waarvan er 15.804 (24%) respectievelijk 14.407 (35%) voor minstens één partner een tweede huwelijk was. Het aantal echtscheidingen steeg daarentegen van 20.331 naar 27.522 in diezelfde periode (Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie - Thematische Directie Samenleving).

Dit is maar een greep uit de cijfers die officiële statistieken ons bieden. Het is niet ons doel om de gegevens over herpartnering uit het

Rijksregister hier exhaustief te behandelen. Voor analyses over het hertrouwen of het aangaan van nieuwe leefvormen na scheiding op basis van het Rijksregister verwijzen we graag naar werk van Corijn (2005), Corijn en Lodewijckx (2009) en Lodewijckx (2008). De toegevoegde waarde van dit artikel betreft de onvolkomenheid van registergegevens aangezien dergelijke officiële cijfers nooit volledige informatie bevatten om herpartnering na scheiding in kaart te brengen. Van postmaritale relatietrajecten van partners die er niet voor kiezen hun leefvorm met een huwelijk of een wettelijke samenwoning vorm te geven, maar die eerder opteren voor het ongehuwd samenwonen of een “Living Apart Together” (kortweg LAT)-relatie, hebben we op basis van

registergegevens geen weet en zijn we volkomen aangewezen op surveydata.

Deze feitelijke relatievormen zijn echter uitermate relevant. Menig onderzoek toonde al aan dat het hebben van een nieuwe partner belangrijk is voor tal van economische, sociale en gezondheidskenmerken (Geurts, 2006; Deboosere e.a., 2006; Vranken e.a., 2007; Dewilde & Uunk, 2008). De aanwezigheid van een samenwonende partner mildert de eventuele negatieve gevolgen (Jansen e.a., 2009; Symoens e.a., 2011; Pasteels e.a. 2014a). Door surveydata omtrent gezinnen en relaties te analyseren kunnen we de kennis omtrent herpartneren, die via analyse van uitsluitend registergegevens toch belangrijke hiaten heeft, in belangrijke mate uitbreiden. Deze bijdrage wil hieraan een steentje bijdragen door een analyse omtrent herpartnering op basis van de surveydata van “Scheiding in Vlaanderen”.

In een volgende deel presenteren we een kort overzicht uit de internationale literatuur omtrent herpartnering zonder hierbij de ambitie te koesteren exhaustief te zijn. Na de opsomming van de onderzoeksvragen in deel 3 en de presentatie van de surveydata, brengen we in deel 5 heel wat empirische onderzoeksresultaten met de bedoeling een brede waaier van informatie aan te reiken over uiteenlopende aspecten van herpartnering in Vlaanderen. In deel 6 brengen we een aantal conclusies samen en gaan we na wat de aandachtspunten voor het beleid zijn die uit de resultaten naar voren komen.

2 LITERATUUR

Het al dan niet opnieuw aangaan van een relatie na een eerdere relatiebreuk, wat we vanaf

nu “herpartneren” noemen, wordt meer en meer een topic waarover onderzoekers zich graag buigen. Een nieuwe, nog steeds aan groeiende stroom van internationale onderzoeksliteratuur, is hiervan het resultaat. Onderzoek over herpartneren was aanvankelijk vooral gericht op hertrouwen, recenter komt ook ongehuwd samenwonen aan bod (Lampard & Peggs, 1999; Parker, 1999; Hughes, 2000; Keij & Harmsen, 2001; de Jong Gierveld, 2002; Kalmijn & Gelissen, 2002; Sweeney, 2002; de Graaf & Kalmijn, 2003; de Jong Gierveld, 2004; Latten, 2004; Wu & Schimmele, 2005; Xu e.a., 2006; Meggiolaro & Ongaro, 2008; Skew e.a., 2009; Spijker e.a., 2010; Cartwright, 2010; Beaujouan, 2012). Determinanten van herpartneren die aan bod komen in internationale literatuur kunnen we opsplitsen in demografische kenmerken, met name de leeftijd bij de scheiding, de duur van het eerste huwelijk en de aanwezigheid van kinderen. Ook is er aandacht voor socio-economische kenmerken zoals opleiding en tewerkstelling. Tot slot is religie een variabele die nu en dan aan bod komt in empirisch onderzoek. Voor een overzicht terzake verwijzen we graag naar de Graaf en Kalmijn (2003) die de empirische studies over hertrouw vanaf 1980 tot 1999 oplistten.

Theorieën om (her)partnering te verklaren zijn terug te brengen tot de driedeling “nood”, “aantrekkelijkheid” en “gelegenheid”. de Graaf & Kalmijn (2003) onderscheiden deze drie motieven om de kans om opnieuw met een partner te huwen te verklaren en voorzien ze dan ook van empirische operationalisering. Globaal genomen heeft nood hebben aan een nieuwe relatie te maken met het emotionele, financiële en sociale welzijn. Hoe groter de nood aan economische veiligheid, emotionele

aandacht en sociaal gezelschap, maar ook hoe groter een eventuele kinderwens, hoe hoger de kans op een nieuwe partner. Daarnaast is ook de eigen aantrekkelijkheid als partner op de (her)partnermarkt van belang. Deze aantrekkelijkheid kan van velerlei aard zijn, zowel sociaal-economisch als inzake de gezinssituatie na de scheiding. Tot slot moet men ook de gelegenheid hebben om nieuwe partners te ontmoeten.

Het eerste empirisch onderzoek omtrent herpartnering voor België dateert van eind jaren '80. Matthijs (1987) vond dat 53% mannen en 35% vrouwen gescheiden in 1978, binnen de 5 jaar hertrouwd was. Een andere 24% respectievelijk 23% woonde ongehuwd samen met een nieuwe partner. Onderzoek in Nederland op basis van gegevens van 1998 toont aan dat de helft van de mannen 5 jaar na scheiding nog geen nieuwe samenwonenrelatie startte. Voor vrouwen is dit zelfs 10 jaar na scheiding (de Graaf & Kalmijn, 2003). Tot quasi dezelfde conclusies komen Wobma & de Graaf (2009) in recenter Nederlands onderzoek: steeds meer personen hebben na 4 jaar nog niet opnieuw samengewoond.

Uit recent onderzoek op basis van "Scheiding in Vlaanderen" weten we dat een aanzienlijk aandeel gescheidenen in Vlaanderen geen nieuwe relatie start, voor sommige cohorten gescheiden voor 2001 en dus quasi 10 jaar zonder partner in 2009-2010, loopt dit percentage op tot 30% voor vrouwen en 20% voor mannen (Pasteels & Mortelmans, 2011b). In een andere studie werkten we voor Vlaanderen met het oog op de rol van het opleidingsniveau in de context van herpartneren de nood-, gelegenheden- en aantrekkelijkheidsmotieven uit tot toetsbare hypothesen ter

verklaring van het al dan niet aangaan van een nieuwe relatie. Een multivariaat verklaringsmodel voor het al dan niet starten van een nieuwe relatie toonde aan dat het opleidingsniveau van mannen evenredig samengaat met hun kans op een nieuwe relatie. Voor vrouwen zagen we een wijziging van het effect van het opleidingsniveau op deze herpartnerkans doorheen de tijd. De samenhang was enkel positief voor vrouwen gescheiden in de jaren '90. De eigen leeftijd en de leeftijd van het jongste kind bij de scheiding en het al dan niet hebben van inwonende kinderen zijn belangrijke determinanten inzake een nieuwe relatie aangaan bij vrouwen. Des te jonger men was wanneer men scheidde, des te meer men herpartnerde. Geen inwonende kinderen hebben of al wat oudere kinderen hebben, bevorderde eveneens het herpartneren. De aantrekkelijkheidshypothese leek het hierdoor meer te halen dan de noodhypothese (Pasteels e.a., 2012a).

Voor een meer verregaande uitwerking van het concept 'aantrekkelijkheid' komen we ontegensprekelijk terecht bij literatuur omtrent homogame en heterogame partnerrelaties (Shafer, 2009). Onderzoek naar wat dan "assortative mating" genoemd wordt, is aanwezig in internationale context (Dean & Gurak, 1978; Jacobs & Furstenberg, 1986; Mueller & Pope, 1980; Ní Brolcháin, 1988; Ono, 2005; Whyte, 1990; Gelissen, 2004; Wu & Schimmele, 2005). Voor Vlaanderen verwijzen we graag naar het werk van Theunis & Van Bavel (2012a, 2012b). Zij exploreren de mate van homogamie qua opleidingsniveaus in postmaritale relaties, eveneens op basis van de databank "Scheiding in Vlaanderen".

Tot slot vermelden we ook het niet vinden van een partner na de relatiebreuk. Voornamelijk eenoudergezinnen binnen deze groep krijgen vandaag de dag veel aandacht (Defever, ea., 2013). Vooral op economisch vlak is het onevenwicht bij de niet-herpartnerden heel duidelijk (Manting & Bouman, 2006). Herpartneren is in financiële termen een betere uitweg dan arbeidsduurverhoging (Jansen, e.a., 2009) omdat het inkomen met twee partners vaak opnieuw op een pre-scheidingsniveau getild wordt en ook omdat het uitbreiden van arbeidsuren op zich verre van evident is. Zo toont Geurts (2006) in haar onderzoek aan dat jonge alleenstaande moeders (onder de 30 jaar) vaak jonge (niet-schoolgaande) kinderen hebben. Het is evident dat in die omstandigheden full time werken een grotere puzzel is dan wanneer er twee werkende partners in het huishouden zijn. Pas vanaf de leeftijd van 6 jaar ziet zij de werkzaamheidsgraad bij alleenstaande moeders stijgen en het niveau van de andere moeders bereiken (of overstijgen). Dat alles maakt dat eenoudergezinnen (in casu vooral de eenoudermoeders) te kampen hebben met een verhoogd armoederisico (Mortelmans, Dewilde, 2008; Cantillon, Verbist, e.a., 2003). Vooral in geval van werkloosheid is de financiële kwetsbaarheid hoog omdat berekeningen van Marx en Nelson (2012) aantonen dat werkloosheids- en bijstandsuitkeringen onvoldoende hoog zijn om er een redelijke levensstandaard mee te onderhouden.

3 Onderzoeksvragen

In deze bijdrage willen we herpartneren in Vlaanderen anno 2010 in beeld brengen door gebruik te maken van surveydata waarin alle

partnerrelaties na scheiding uit het eerste huwelijk uitvoerig bevestigd werden. De onderzoeksvragen betreffen verschillende aspecten van herpartneren na een eerste huwelijk.

Een eerste onderzoeksvraag, die we beantwoorden in paragraaf 5.1, betreft het voorkomen en de timing van herpartnering na scheiding: Wat is de kans van gescheidenen om te herpartneren binnen een bepaalde periode? Wie herpartneren niet binnen de vijf jaar na de feitelijke scheiding uit het eerste huwelijk? Wie herpartneren vooraleer men het samenwonen in het eerste huwelijk stopzet? Welk type van relatie – een LAT-relatie, een ongehuwde samenwonenrelatie of een tweede huwelijk- krijgt de voorkeur? In welke postmaritale relatie (naar rang) gaat men opnieuw samenwonen of huwen?

Vervolgens nemen we in paragraaf 5.2 de huidige partnerstatus van gescheiden personen anno 2010 onder de loep. Welk aandeel van gescheiden mensen uit verschillende scheidingscohorten is anno 2010 in een relatie? Over welk type van relatie gaat het, welke rang heeft deze relatie en hoe lang is deze relatie al gaande? Hoe groot is de groep die heden single is en welk aandeel van de gescheiden mannen en vrouwen hadden nooit een postmaritale relatie? Hoeveel gescheidenen vormen een nieuwsamengesteld gezin met een partner, al dan niet met eigen kinderen en/of stiefkinderen?

In een derde reeks analyses gaan we na of postmaritale relaties homogeen zijn of dat de partners daarentegen eerder verschillen. Hiervoor brengen we een aantal kenmerken van gescheiden mannen en vrouwen, hun ex-partners en hun nieuwe partners in beeld.

Daarna zoomen we in paragraaf 5.4 in op beëindigde postmaritale relaties. De vraag die we ons hier stellen betreft de stabiliteit van deze relaties tussen en binnen verschillende relatietypes.

We breiden de resultatensectie verder uit door in 5.5 via een levensloopoverzicht te schetsen hoe na de feitelijke scheiding uit het eerste huwelijk opeenvolgende relaties van verschillende types en periodes van single zijn elkaar afwisselen. Hiervoor brengen we het al dan niet in een relatie zijn in kaart voor de hele levensloop, met aandacht voor relatie-rang en relatietype.

Aangezien alle analyses uitgesplitst worden naar wettelijke scheidingscohorten brengen we evoluties over de tijd in kaart. Bovendien rapporteren we de cijfers telkens apart voor mannen en vrouwen waardoor ook de genderdimensie wordt belicht. Waar relevant hebben we ook aandacht voor de specifieke situatie van gescheiden ouders met kinderen en eenoudergezinnen.

Tot slot vermelden we dat deze bijdrage een algemene beschrijving van “herpartnering in Vlaanderen anno 2010” beoogt te brengen zonder in te zoomen op gedetailleerde verklarende modellen. Voor een studie waarin we herpartneren verklaren aan de hand van event history modellen waarin ook tijdsvariërende factoren opgenomen kunnen worden, verwijzen we naar ander werk (Pasteels e.a., 2014b).

4 DATA EN METHODOLOGIE

4.1 DATASET “SCHEIDING IN VLAANDEREN”

Het project “Scheiding in Vlaanderen” levert unieke data om postmaritale trajecten van gescheiden Vlamingen in kaart te brengen. Door een oververtegenwoordiging van gescheiden personen beschikken we na dit project over een informatierijke databank die voldoende uitgebreid is om de trajecten waarvan we vermoeden dat ze sterk kunnen variëren overeenkomstig de situatie voor het huwelijk of overeenkomstig kenmerken van personen in kwestie in detail te beschrijven. De gegevensverzameling gebeurde via een face-to-face interview en liep van september 2009 tot december 2010.

De data die we gebruiken in deze studie betreft een selectie uit de databank “Scheiding van Vlaanderen”, met name personen die na 1970 gehuwd zijn en na een kort- of langdurig huwelijk gescheiden zijn na 1980 en voor 2006. Het betreft telkens scheidingen uit een eerste huwelijk dat afgesloten werd tussen mannen en vrouwen, woonachtig in het Vlaams gewest op moment van huwelijk én van steekproeftrekking. Verder hadden deze mannen en vrouwen van bij geboorte de Belgische nationaliteit, waren ze op moment van huwelijk tussen 18 en 40 jaar oud en waren ze beiden nog in leven op moment van steekproeftrekking (Pasteels e.a., 2011a).

De steekproefeenheden werden proportioneel naar huwelijksjaar geselecteerd. De respons die we realiseerden voor partners bedraagt 48%. Alhoewel voor alle huwelijken beide ex-partners uitgenodigd werden voor een interview en voor een vijfde van ontbon

Tabel 1 Ongewogen steekproefomvang en range en percentielen voor het feitelijk scheidingsjaar per wettelijke scheidingscohort, apart voor mannen en vrouwen

Wettelijke scheiding	Man					Vrouw				
	N	Min	P10	P90	Max	N	Min	P10	P90	Max
1981-1990	150	1973	1980	1989	1990	172	1975	1980	1988	1989
1991-2000	586	1978	1989	1999	2000	719	1976	1990	1999	2000
2001-2005	456	1983	1999	2004	2005	557	1984	1998	2004	2005

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

den huwelijken beiden ook effectief participeerden aan het onderzoek, gebruiken we in deze bijdrage slechts informatie van één partner uit elk huwelijk om afhankelijkheid tussen gegevens te vermijden. Via een weging van de gegevens van deze aselekt geselecteerde gescheiden personen werd gecorrigeerd voor

nonrespons en bijkomstig werd een poststratificatie toegepast om binnen de categorieën van huwelijksjaar de steekproef ook representatief te maken naar scheidingsjaar (Pasteels e.a., 2012b). Deze bewerking levert representatieve scheidingscohorten op waardoor we op een geaggregeerd niveau analyses per scheidingscohort kunnen maken omtrent herpartnering in Vlaanderen. De scheidingscohorten die we presenteren in deze bijdragen zijn scheidingscohorten ingedeeld op basis van het wettelijk scheidingsjaar, dit is het jaar waarin de burgerlijke staat van gehuwd naar gescheiden overging. We onderscheiden de scheidingscohorten 1981-1990, 1991-2000 en 2001-2005. Tabel 1 geeft de steekproefomvang (N) weer van deze subsample, alsook de range (Min, Max) en de percentielen (P10, P90) van het jaartal van feitelijke scheiding per wettelijke scheidingscohort, apart voor man-

nen en vrouwen. De percentielen P10 en P90 geven het jaartal waarvóór respectievelijk waarna 10% van de steekproef zijn feitelijke scheiding meemaakte.

4.2 VARIABELEN

De gedetailleerde partnerrelatiehistoriek die bevestigd werd tijdens het interview is een rijke bron van informatie aangezien voor elke relatie na het eerste huwelijk de datum waarop de relatie van start ging, de datum waarop men feitelijk ging samenwonen en de datum van een eventuele hertrouw bevestigd werden. Ook informatie omtrent het moment waarop de postmaritale relaties eventueel beëindigd worden, is beschikbaar. Het is deze veelheid van gegevens die wij hier in detail bestuderen om herpartnering in kaart te brengen.

Zoals gezegd besteden we bijzondere aandacht aan verschillende vormen van herpartnering waardoor even stilstaan bij verschillende conceptualiseringen van herpartneren een noodzaak is. In deze bijdrage spreken we van “een nieuwe relatie” van zodra de respondent aangeeft dat hij/zij na het eerste huwelijk een relatie startte die minstens drie maanden ge-

duurd heeft. We merken hierbij meteen op dat deze relatie niet noodzakelijk een relatie is die na het einde van het eerste huwelijk gestart is. Echter, we beschouwen een relatie na het eerste huwelijk slechts als herpartnering als deze relatie ook na de beëindiging van het feitelijk samenwonen met de eerste huwelijkspartner verder wordt gezet. We spreken van “opnieuw samenwonen” als gescheiden personen in een nieuwe relatie van minstens drie maanden gaan samenwonen met de nieuwe partner. Dit samenwonen kan in de eerste relatie na het eerste huwelijk plaats vinden maar kan ook een nieuwe fase in een postmaritale relatie van hogere orde zijn. Het gaat hier om voor het eerst opnieuw samenwonen met een partner na de feitelijke scheiding. Dit is het moment waarop een respondent zegt het samenwonen met de huwelijkspartner beëindigd te hebben. Bemerkt dat we hier wél aannemen dat personen niet gelijktijdig kunnen samenwonen met de partner uit het eerste huwelijk én met een nieuwe partner. Wanneer de informatie in de databank dit wel suggereerde werd dit als een onvolkomenheid beschouwd en werd deze observatie uit de analyse geweerd. Dit eerste samenwonen na de feitelijke scheiding kan ongehuwd samenwonen zijn of meteen een tweede huwelijk inluiden. We maken in de categorie “opnieuw samenwonen” dus een optelsom van zij die ongehuwd samenwonen en (nog) niet hertrouwen, zij die eerst samenwoonden en daarna een tweede huwelijk aangingen en van zij die meteen gehuwd gingen samenwonen. Voor deze drie types van samenwonen brengen we het voorkomen en de timing van dergelijke relatie na echtscheiding in kaart. Een derde categorie van herpartneren betreft dan “een tweede huwelijk”. Hierbij

gaat het uiteraard om het aangaan van een tweede huwelijk waarbij de datum waarop dit tweede burgerlijk huwelijk startte de analyses aansturen. Een mededeling omtrent een belangrijke beperking van de data dringt zich hier op. Het steekproefontwerp voorzag dat geselecteerde personen slechts eenmaal mochten gescheiden zijn. Het aangaan van een tweede huwelijk dat nadien eveneens ontbonden wordt, komt dus niet voor in deze steekproef. Wanneer respondenten wel gewag maakten van een tweede wettelijke scheiding werden ze uit de dataset verwijderd.

Tot slot maken we een onderscheid wat de definitie van herpartneren betreft tussen ooit herpartnerd zijn en heden herpartnerd zijn. Zij die ‘ooit herpartnerd’ zijn, in de verschillende betekenissen zoals hierboven beschreven, kunnen op moment van interview al opnieuw in een andere situatie verkeren. Een gestarte relatie kan beëindigd zijn waardoor men wel ooit herpartnerd is maar niet op dit moment. ‘Heden herpartnerd’ verwijst naar de partnerstatus op moment van interview. Door deze huidige situatie in kaart te brengen voor de steekproef onder beschouwing schetsen we een representatief beeld van de partnerstatus van gescheidenen anno 2010 met inbegrip van relaties die niet officieel geregistreerd worden.

De overige gegevens die we gebruiken om “Herpartneren in Vlaanderen” te beschrijven zijn geslacht, opleiding, de aanwezigheid van een biologisch of adoptiekind bij scheiding, de activiteitsstatus en de leeftijd bij scheiding. Alle analyses naar voorkomen en timing van herpartnering in alle betekenissen gebeuren apart voor mannen en vrouwen en waar relevant onderscheiden we ook subgroepen op

basis van de overige kenmerken. Tabel 2 geeft de relatieve omvang van de verschillende subgroepen weer.

Het opleidingsniveau delen we in in drie categorieën. Vooreerst onderscheiden we de respondenten die enkel het lager of het lager secundair onderwijs met succes voltooiden. Als een tweede categorie groeperen we de respondenten met een diploma hoger secundair onderwijs ongeacht het type (ASO, KSO, TSO, BSO, BuSO) dat gevolgd werd. Als laatste groep onderscheiden we diegenen die ook het hoger onderwijs (hoger onderwijs buiten de universiteit of universitair onderwijs) met succes voltooiden.

Het al dan niet hebben van een kind operationaliseren we door meerdere kenmerken. De meest algemene variabele betreft de aanwezigheid van een biologisch of een adoptiekind van de respondent op moment van scheiding ongeacht of het kind al dan niet tot het huishouden van de respondent behoort. Aangezien slechts 2% van de gescheiden mannen en 6% van de gescheiden vrouwen uitsluitend niet-inwonende kinderen heeft op het moment van scheiding, was het onderscheid tussen inwonende en niet-inwonende kinderen maken niet opportuun voor de globale analyses. In logistische regressies gebruiken we een tweede indicator met betrekking tot kinderen, met name het aantal kinderen op het moment van de scheiding. Hiervoor construeren we een variabele met drie categorieën om situaties zonder kinderen, met 1 kind en met 2 of meer kinderen te onderscheiden. Bij de bespreking van eenoudergezinnen en nieuwsamengestelde gezinnen brengen we meer gedetailleerde informatie in over de aanwezigheid van kinderen en berekenen we

twee bijkomende variabelen. Enerzijds berekenen we een variabele die aangeeft of er inwonende kinderen zijn, en zo ja, of het jongste inwonende kind zes jaar of jonger, tussen zes en twaalf jaar is, dan wel ouder dan twaalf jaar is. Anderzijds gebruiken we een indicator die aangeeft wat de relatie is (ouderrelatie versus stiefouderrelatie) tussen de inwonende kinderen en de beide partners uit het nieuwsamengestelde gezin.

De activiteitsstatus op moment van feitelijke scheiding tenslotte categoriseert de respondenten als niet werkend wanneer ze in een van de volgende verschillende situaties van inactiviteit zijn, met name werkloosheid of in voltijdse loopbaanonderbreking of tijdskrediet, huisman of huisvrouw, met (brug)pensioen, langdurig ziek of permanent arbeidsongeschikt, leerling of student en in legerdienst. Van zodra men een betaalde job uitoefent, wordt men als actief beschouwd. Bij vrouwen maken we het onderscheid tussen deeltijds en voltijds tewerkgesteld zijn. Voltijds tewerkgesteld zijn verwijst naar een tewerkstellingspercentage van 95% of meer. Bij mannen nemen we voltijds en deeltijds werkenden altijd samen omdat deeltijds werken slechts sporadisch voorkomt. Slechts 1,6% van alle mannen werkt deeltijds.

De leeftijd van de respondent op het moment van de feitelijke scheiding wordt gehercategoriseerd in 2 categorieën naargelang hij/zij 35 of jonger dan wel ouder dan 35 is.

Tabel 2 Relatieve verdeling van de subsamples naar achtergrondkenmerken (in %)

		Mannen (N=1192)			
		1981-1990	1991-2000	2001-2005	Totaal
Opleiding	LO-LSO	34,3	29,5	23,5	27,9
	HSO	41,6	42,3	43,1	42,5
	HO	24,1	28,2	33,4	29,6
Arbeidssituatie bij scheiding	Inactief	6,8	5,4	3,6	4,9
	Actief	93,2	94,6	96,4	95,1
	Deeltijds actief	2,9	1,5	1,4	1,6
	Voltijds actief	90,3	93,1	95,0	93,5
Jongste inwonend kind naar leeftijd op moment van interview	Geen	56,0	38,4	28,4	37,2
	Jongste inwonend kind <6j	33,0	29,0	30,6	30,2
	Jongste inwonend kind <12j	10,5	19,4	22,3	19,3
	Jongste inwonend >12 j	0,5	13,1	18,6	13,4
Aantal kinderen bij scheiding	Geen	54,9	35,8	26,9	35,2
	1	24,7	26,8	22,5	24,8
	2 of meer	20,4	37,4	50,6	40,0
Leeftijd bij scheiding	35 jaar of jonger	91,2	63,1	46,9	60,6
	ouder dan 35 jaar	8,8	36,9	53,1	39,4
		Vrouwen (N=1448)			
		1981-1990	1991-2000	2001-2005	Totaal
Opleiding	LO-LSO	34	22,8	19,7	23,1
	HSO	35,4	43,9	44,6	43,1
	HO	30,5	33,3	35,7	33,8
Arbeidssituatie bij scheiding	Inactief	15,5	13,9	13,0	13,8
	Actief	84,5	86,1	87,0	86,2
	Deeltijds actief	15,2	19,0	26,6	21,4
	Voltijds actief	69,3	67,1	60,4	64,8
Jongste inwonend kind naar leeftijd op moment van interview	Geen inwonend kind	43,6	38,5	28,5	35,2
	Jongste inwonend kind <6j	40,0	29,1	24,6	28,8
	Jongste inwonend kind <12j	14,0	21,0	24,7	21,5
	Jongste inwonend >12 j	2,4	11,5	22,2	14,5
Aantal kinderen bij scheiding	Geen	41,9	33,1	20,2	29,2
	1	28,2	26,5	24,6	26,0
	2 of meer	29,9	40,4	55,2	44,8
Leeftijd bij scheiding	35 jaar of jonger	95,1	73,2	56,1	69,4
	ouder dan 35 jaar	4,9	26,8	43,9	30,6

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

4.3 ANALYSETECHNIEKEN

Het voorkomen en de timing van het herpartneren werd berekend door percentages en mediane duurtijden van survival curves af te leiden. De determinanten van binnen de vijf jaar niet herpartnerd zijn, van een relatie starten voor de feitelijke scheiding, van type leefvorm in de huidige relatie en van beëindiging van een relatie worden via logistische regressieanalyse in kaart gebracht. Om het levensloopperspectief te hanteren in de analyses gebruiken we sequentieanalyse (Gabadinho, 2011).

5 RESULTATEN

5.1 OOI HERPARTNEREN

5.1.1 Voorkomen en timing van de eerste herpartnering

In deze paragraaf zoomen we in op de tijd die verstrijkt tussen het beëindigen van het feitelijk samenwonen met de huwelijkspartner en het herpartneren. Hierbij maken we telkens onderscheid tussen “een nieuwe relatie”, “opnieuw samenwonen” en “een tweede huwelijk”. We berekenen herpartnerkansen overeenkomstig de duurtijd van het feitelijk gescheiden zijn uit het eerste huwelijk. De figuren 2 tot 6 zijn cumulatieve staafdiagrammen op basis van survivalanalyses. De hoogte van de verschillende staafdelen geeft telkens op de Y-as de kans aan, uitgedrukt in een percent, dat men herpartnerd is, gegeven het tijdsverloop weergegeven in de legende.

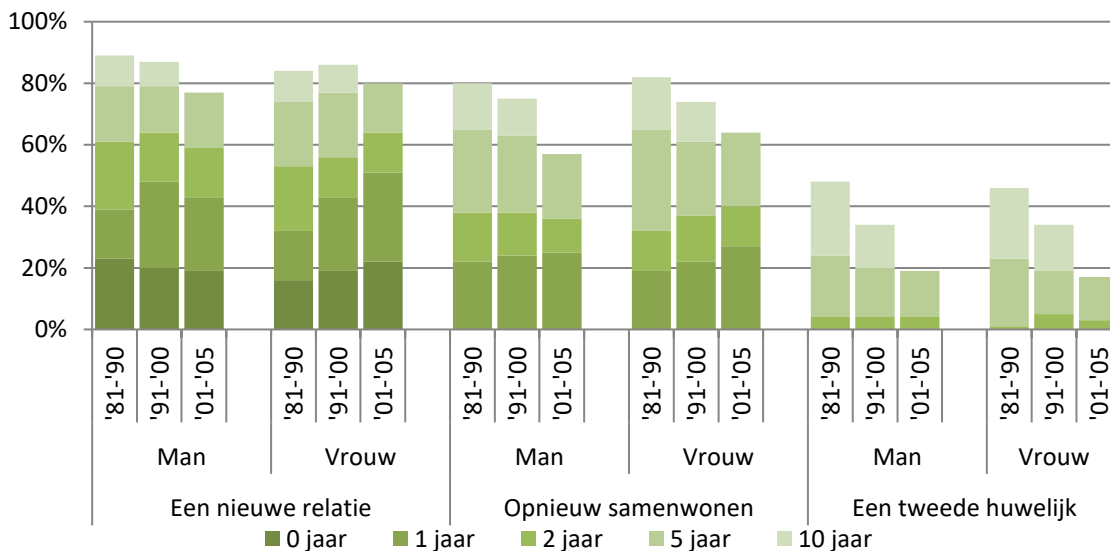
We geven voor alle cohorten en alle vormen van herpartneren de herpartnerkansen weer na 1, 2 en 5 jaar. Voor de cohorte van de jaren

'80 en '90 voegen we eveneens de herpartnerkans na 10 jaar toe. Voor het starten van een nieuwe relatie voegen we eveneens de tijdsdimensie van 0 jaar toe aangezien sommigen reeds een nieuwe relatie gestart zijn vooraleer ze feitelijk gescheiden zijn van de eerste huwelijkspartner. De tijdsdimensie die ter hoogte van de waarde van 50% bereikt wordt, geeft aan wanneer de helft van de personen die gescheiden zijn, herpartnerd zijn, wat overeenkomt met de mediane duurtijd van het single zijn na scheiding berekend op basis van survivalanalyse. Tabellen 9 en 10 in de bijlage geven de timing van herpartneren in cijfers weer, hieronder stellen we de informatie grafisch voor.

Figuur 2 geeft de timing van herpartneren weer voor mannen en vrouwen uitgesplitst naar scheidingscohort. Ter illustratie geven we mee dat de eerste staaf van deze grafiek als volgt moet geïnterpreteerd worden: op moment van de feitelijke scheiding is 23% van de mannen uit de scheidingscohort 1981-1990 al een nieuwe relatie gestart. Gedurende het 1 jaar na de feitelijke scheiding zijn dat er een bijkomende 16%, wat de herpartnerkans op 1 jaar 39% maakt. Wanneer we een periode van 2 jaar na de feitelijke scheiding beschouwen, neemt de herpartnerkans verder toe met 22% tot aan 61%. 79% respectievelijk 89% is herpartnerd vooraleer er 5 jaar dan wel 10 jaar verstreken zijn.

De gegevens omtrent “een nieuwe relatie” laten zien dat zowel een vijfde van de mannen als een vijfde van vrouwen een relatie starten voor ze het feitelijk samenwonen met de huwelijkspartner beëindigd hebben. De evolutie over scheidingscohorten is voor mannen en vrouwen echter omgekeerd. Bij mannen daalt

Figuur 2 Timing van herpartneren op basis van survivalanalyse, apart voor mannen en vrouwen en per scheidingscohort

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

het voorkomen van een relatie tijdens de huwelijksrelatie van 23% over 20% naar 19% over de scheidingscohorten van de jaren '80, '90 en 2000 heen, voor vrouwen zien we een opwaartse trend van 16% over 19% naar 22%. Een nieuwe relatie aangaan in het eerste jaar na het beëindigen van het samenwonen met de huwelijkspartner neemt voor beide groepen toe maar de toename is groter voor vrouwen. 16% van de mannen gescheiden in de jaren '80 gingen een relatie aan tijdens het eerste jaar na hun feitelijke scheiding, voor mannen gescheiden na 2000 is dat 24%. Bij vrouwen zijn de overeenkomstige percentages 16% en 29%. De mediane duurtijd van de periode tussen het stopzetten van het feitelijk samenwonen met de huwelijkspartner en het aangaan van een nieuwe relatie drukt op een andere wijze uit dat vrouwen een inhaalbe-

weging deden op vlak van sneller herpartneren. De mediane duurtijden uitgedrukt in maanden zijn voor mannen uit de drie onderscheiden scheidingscohorten 18, 13 en 13 maanden, terwijl deze voor vrouwen 23, 19 en 12 zijn. Dat wil zeggen dat bijna twee jaar verstreken vooraleer de helft van de vrouwen gescheiden in de jaren '80 een nieuwe relatie gestart waren, bij de vrouwen gescheiden na 2000 heeft de helft na 1 jaar een nieuwe partnerrelatie. Bij de mannen wordt deze periode eveneens korter maar het verschil tussen de cohorten is minder groot, nl. van 18 naar 13 maanden. Deze cijfers geven aan dat vrouwen recenter sneller een nieuwe relatie starten na hun feitelijke scheiding in vergelijking met vroeger.

Wat opnieuw samenwonen betreft zien we een gelijkaardige evolutie. Twee jaar na de feitelijke scheiding uit het eerste huwelijk woont 36% respectievelijk 40% van de mannen en vrouwen gescheiden na 2000 opnieuw samen. Voor de scheidingscohort van de jaren '80 waren deze percentages 38% en 32%. Vrouwen gaan recent dus sneller samenwonen. Ook de mediane duurtijden die verstrijken tussen de beëindiging van het feitelijk samenwonen met de huwelijkspartner en het opnieuw samenwonen met een nieuwe partner wijzen in dezelfde richting. Na 38 respectievelijk 36 maanden woonden de helft van de mannen en vrouwen gescheiden in de jaren '80 opnieuw samen. Voor mannen gescheiden na 2000 is de duurtijd om opnieuw samen te wonen met een partner opgelopen tot 43 maanden, bij vrouwen echter is deze duurtijd gedaald naar 34 maanden.

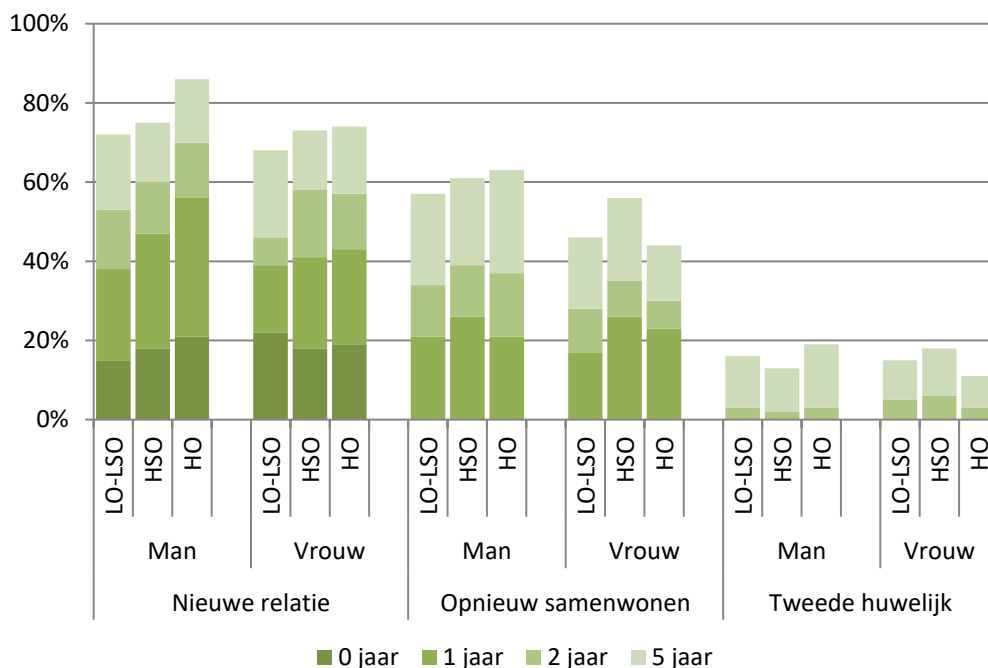
Tot slot zijn er de cijfers over de timing van het tweede huwelijk. Voor de cohort 1990-2000 vinden we 20% en 19% herhuwden na vijf jaar wat een lagere hertrouwintensiteit t.o.v. Rijksregistergegevens is die 30% versus 26% (Corijn, 2005) voor de scheidingscohort 1991-2003 aangeven. We herhalen dat zij die een eerste keer scheidden, nadien een tweede huwelijk aangingen maar ook hier een scheiding in meemaakten uitgesloten zijn van de survey waardoor tweede huwelijken ondervertegenwoordigd zijn.

De timing van herpartneren bekijken we voor personen gescheiden tussen 2001 en 2005 wat meer in detail door opleidingsniveau, het al dan niet hebben van kinderen, de arbeidssituatie en de leeftijd op het moment van de feitelijke scheiding uit het eerste huwelijk als

indelingsvariabelen te gebruiken (zie tabel 10 in bijlage).

Figuur 3 geeft voor de meest recente scheidingscohort 2001-2005 de herpartnerkansen weer naar opleidingsniveau. Onmiddellijk valt op dat de eerste vorm van herpartneren, nl. het starten van een nieuwe relatie, vooral bij mannen sterk gedifferentieerd is. Mannen die lager opgeleid zijn gaan minder snel een nieuwe relatie aan. De kans om te herpartneren voor het eerste jaar na de feitelijke scheiding uit het eerste huwelijk is voor de hoger opgeleide mannen 56% terwijl dezelfde kans bij lager opgeleide mannen slechts 38% is. Na twee jaar bedragen deze percentages 53% en 70%, zelfs na vijf jaar blijft het verschil opvallend, nl. 72% versus 86%. Voor vrouwen zijn de verschillen naar opleidingsniveau veel kleiner, de percentages na het eerste jaar bedragen 39% voor lager opgeleide vrouwen en 43% voor hoger opgeleide vrouwen en na vijf jaar gaat het om een herpartnerkans in termen van een nieuwe relatie aangaan van 68% versus 74%. De middencategorie leunt aan bij de hoger opgeleiden wat herpartnerkans betreft, waardoor we kunnen stellen dat de kans dat men een nieuwe relatie aangaat in een specifieke periode toeneemt wanneer men midden of hoger opgeleid is. De mediane duurtijden waarop mannen een nieuwe relatie starten zijn 24, 15 en 10 maanden voor de onderscheiden opleidingsniveaus, bij vrouwen gaat het om 27, 17 en 17 maanden. Deze vaststellingen zijn in lijn met vorig onderzoek waarin de geringere herpartnerkans van lager opgeleide mannen met een discrete event history model met tijdsvariërende controlekenmerken aangetoond werd (Pasteels e.a., 2012).

Figuur 3 Timing van herpartneren op basis van survivalanalyse, apart voor mannen en vrouwen gescheiden tussen 2001 en 2005, naar opleidingsniveau (in%)

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

Deze verschillen naar opleidingsniveau verdwijnen of wijzigen wanneer we herpartneren als “opnieuw samenwonen” definiëren. De kans dat lager opgeleide mannen na 2 jaar opnieuw samenwonen is 34%, bij hoger opgeleide mannen is dat 37%. Voor vrouwen zijn de overeenkomstige percentages 28% en 30%. De kansen op de andere tijdsmomenten voor hoger en lager opgeleiden laten dezelfde tendens zien. Opvallend is echter dat de herpartnerkansen van de groep gescheidenen die de middencategorie qua opleiding uitmaken, hoger zijn dan de kansen voor de overige twee groepen en dit patroon is bestendig voor quasi alle tijdsmomenten onder beschouwing. Zo hebben gescheidenen met een diploma hoger

secundair onderwijs twee jaar na hun feitelijke scheiding uit het eerste huwelijk een herpartnerkans van 39% voor mannen respectievelijk 35% voor vrouwen. De mediane duurtijden van opnieuw gaan samenwonen zijn voor mannen 47, 32 en 37 maanden voor de verschillende opleidingsgroepen, terwijl deze 71, 48 en 73 maanden zijn voor vrouwen. Ook deze cijfers tonen aan dat de verhoogde herpartnerkans voor de middengroep qua opleidingsniveau sterker is voor vrouwen dan voor mannen.

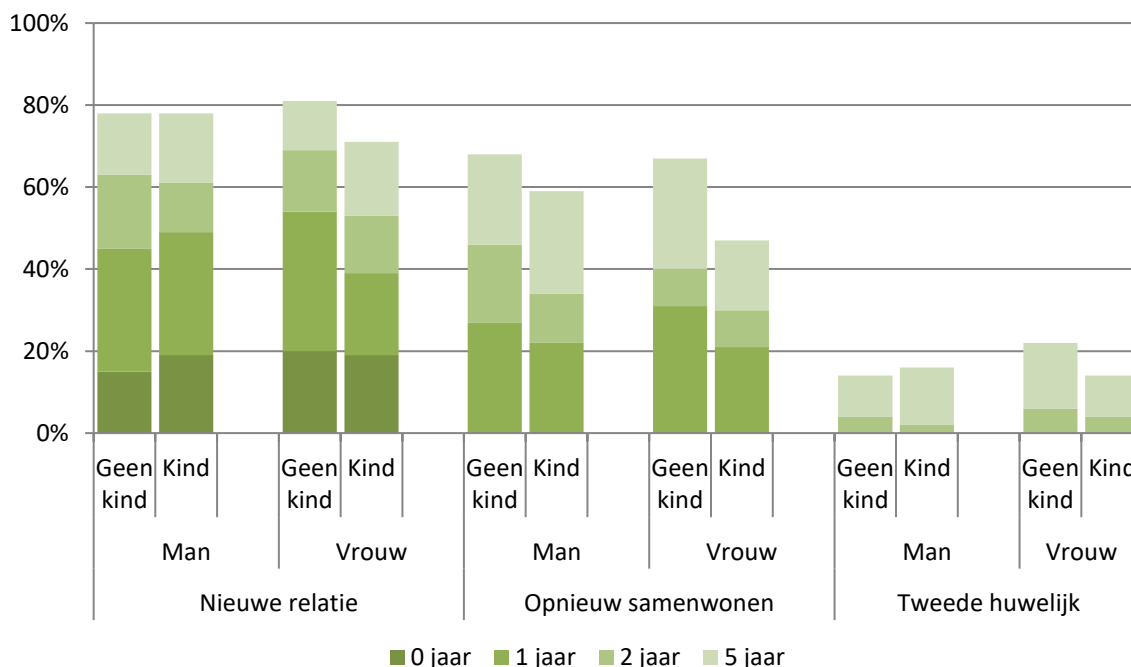
Wat een tweede huwelijk betreft zijn de opleidingsverschillen voor mannen en vrouwen verschillend. De kans dat hoger opgeleide

mannen herhuwd zijn na 5 jaar is 19% en hiermee scoren ze hoger dan de 16% en 13% van lager en midden opgeleide mannen, bij hoger opgeleide vrouwen is deze hertrouwkans slechts 11% wat lager is dan de overeenkomstige 15% en 18% bij lager en middenopgeleide vrouwen. Bij vrouwen is de hoogste herpartnerkans, wanneer gedefinieerd als een tweede huwelijk, wederom het hoogst in de middelste opleidingscategorie.

Een tweede indeling die we maken bij de gescheidenen tussen 2001 en 2005 om herpartnerkansen te bestuderen betreft het al dan

niet hebben van een kind. Wat meteen opvalt is dat het hebben van kinderen voor mannen weinig verschil uitmaakt om een nieuwe relatie te starten en de herpartnerkans voor het eerste jaar na feitelijke scheiding zelfs wat hoger ligt (49% versus 45%) wanneer er kinderen zijn op moment van scheiding. Bij vrouwen is het patroon andersom, de herpartnerkans van vrouwen daalt van 54% naar 39% wanneer we vrouwen zonder en met kinderen op moment van scheiding vergelijken. Voor het tweede jaar zijn de herpartnerkansen bij mannen 63 en 61% naargelang men geen dan wel kinderen heeft, bij vrouwen zijn deze kan-

Figuur 4 Timing van herpartneren op basis van survivalanalyse, apart voor mannen en vrouwen gescheiden tussen 2001 en 2005, naar al dan niet hebben van een kind op het moment van de scheiding (in%).

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

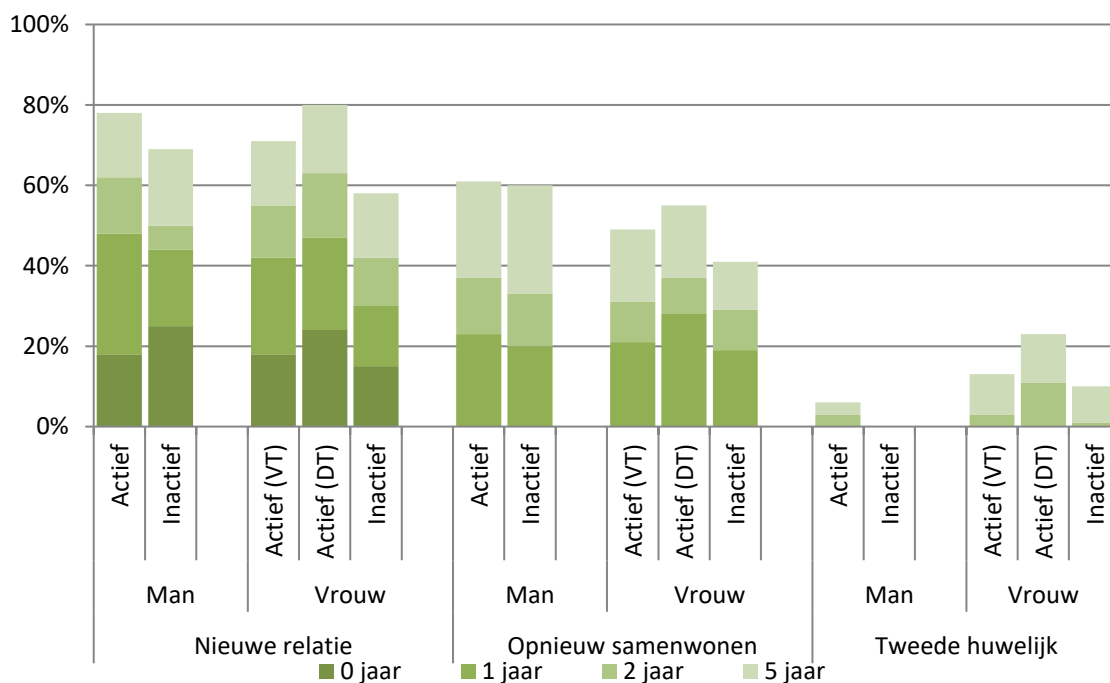
sen 69% versus 53%. De mediane duurtijden bevestigen dit patroon opnieuw, de herpartnerkansen voor mannen met en zonder kinderen is 50% na 15 respectievelijk 13 maanden. Voor vrouwen noteren we 11 respectievelijk 20 maanden als mediane duurtijd vooraleer ze een nieuwe relatie starten.

Vrouwen met kinderen gaan minder samenwonen dan mannen met kinderen. De herpartnerkans van een man met kinderen is na 5 jaar 59%, terwijl dit voor vrouwen 47% is. De overeenkomstige kansen voor mannen en vrouwen zonder kinderen zijn 68 en 67%. Dit laat duidelijk zien dat de drempel om opnieuw te gaan samenwonen als er kinderen zijn, ho-

ger is voor vrouwen dan voor mannen.

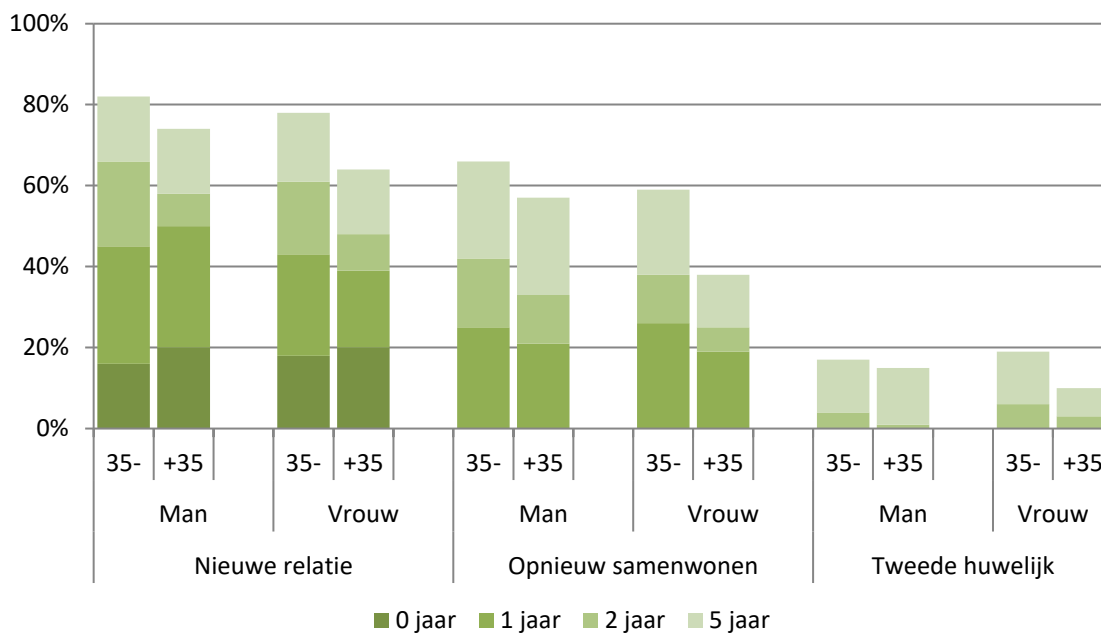
Een derde indeling inzake herpartneren van gescheiden mannen en vrouwen tussen 2001 en 2005 maken we op basis van de arbeidssituatie bij scheiding. Zoals vermeld onderscheiden we voor mannen inactief versus actief zijn, bij vrouwen splitsen we de categorie van werkenden uit in voltijds en deeltijds actieven. Figuur 5 toont aan dat werken het herpartneren bevordert voor mannen. Alhoewel inactieven meer dan actieven een relatie starten voor ze het feitelijk samenwonen stopgezet hebben in het eerste huwelijk, 25% respectievelijk 18% procent, is het patroon in de volgende jaren andersom. Meer werkende

Figuur 5 Timing van herpartneren op basis van survivalanalyse, apart voor mannen en vrouwen gescheiden tussen 2001 en 2005, naar de arbeidssituatie op het moment van de scheiding (in%).

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

Figuur 6 Timing van herpartneren op basis van survivalanalyse, apart voor mannen en vrouwen gescheiden tussen 2001 en 2005, naar de leeftijd op het moment van de scheiding (in%).

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

dan niet-werkende mannen starten een relatie binnen de 1, 2 en 5 jaar na de feitelijke scheiding. Wat samenwonen betreft zijn de verschillen kleiner. De mediane duurtijd voor postmaritaal samenwonen is voor werkende en niet-werkende mannen 36 respectievelijk 38 maanden.

Bij de vrouwen zien we dat deeltijds werkende vrouwen sneller herpartneren dan niet-werkende of voltijds werkende vrouwen. Zowel op vlak van een nieuwe relatie starten, het opnieuw gaan samenwonen of een tweede huwelijk aangaan, zijn de mediane duurtijden voor de middencategorie het laagst. Niet-werkende vrouwen herpartneren het minst binnen de verschillende perioden onder be-

schouwing. Vijf jaar na de feitelijke scheiding wonen 55% deeltijds werkende vrouwen, 49% voltijds werkende vrouwen en 41% niet-werkende vrouwen opnieuw samen.

Een laatste indeling voor de gescheidenen tussen 2001 en 2005 maken we op basis van de leeftijd bij scheiding. Figuur 6 geeft de overeenkomstige cumulatieve percentages weer per tijdsperiode na de scheiding voor mannen en vrouwen die 35 jaar of jonger respectievelijk ouder dan 35 jaar waren op het moment van de feitelijke scheiding uit het eerste huwelijk. De conclusie is voor de drie vormen van herpartneren hetzelfde. Mannen en vrouwen die op het moment van hun scheiding ouder dan 35 jaar zijn, herpartneren

minder dan hun jongere leeftijdsgenoten. Bij de mannen zien we enkel dat de mediane duurtijd waarop men een nieuwe relatie start bij de oudste groep lager is (12 maanden) dan bij de jongste groep (15 maanden). De mediane duurtijd van opnieuw samenwonen is 31 maanden versus 45 maanden voor mannen van 35 jaar of jonger respectievelijk ouder dan 35 jaar. De leeftijdsverschillen zijn bij vrouwen nog groter. De helft van de vrouwen tot 35 jaar starten een relatie voor 15 maanden na de feitelijke scheiding, opnieuw gaan samenwonen gebeurt voor de helft van deze groep voor 36 maanden. De overeenkomstige mediane duurtijden zijn 27 en 120 maanden voor

vrouwen die ouder dan 35 jaar zijn.

5.1.2 Een verklaringsmodel voor het uitblijven van herpartnering

In tabel 3 brengen we een aantal kenmerken die herpartnering of het uitblijven ervan kunnen verklaren. We modelleren de kans om single te blijven en niet te herpartneren binnen de eerste vijf jaar na de feitelijke scheiding in een eerste huwelijk. We onderscheiden opnieuw de drie vormen van herpartnering en gaan na welke kenmerken maken dat men nooit een nieuwe relatie heeft, nooit opnieuw samenwoont of niet herhuwt in de

Tabel 3 Oddsratio's voor het uitblijven van herpartneren binnen vijf jaar na feitelijke scheiding, apart voor mannen en vrouwen

	Een nieuwe relatie		Opnieuw samenwonen		Een tweede huwelijk		
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	
Scheidingscohort (ref.=2001-2005)							
1981-1990	1,892***	1,779**	1,489*	1,252	0,859	1,029	
1991-2000	1,463*	1,258	1,395*	1,086	1,017	1,101	
Opleidingsniveau (ref.= HO)							
LO-LSO	2,006***	1,336	1,418*	1,056	1,384	0,795	
HSO	1,577**	1,392*	1,231	0,906	1,419	0,965	
Arbeidsituatie* (ref.=(Voltijds) werkend)							
Niet-werkend	1,451	1,546*	1,728	1,181	2,72	0,913	
Deeltijds werkend		0,777		0,969		0,702	
Kinderen* (ref.=geen)							
1	0,803	1,211	1,065	1,884***	1,037	1,620**	
2 of meer	0,817	0,997	0,925	1,621**	1,105	1,653*	
Leeftijd* (ref.= 35 jaar of jonger)							
Ouder dan 35 jaar	1,351*	2,112***	1,479**	1,954***	1,099	1,864**	
N	1142	1398	1100	1373	1138	1391	

+ op moment van feitelijke scheiding

* p<0,05 ** p<0,01 ***p<0,001

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

postmaritale periode.

Over cohorten heen zien we dat de kans om zonder relatie en dus single te blijven groter was voor vrouwen van de scheidingscohort van de jaren '80 en voor mannen gescheiden voor 2001. Ook wat opnieuw samenwonen betreft zien we dat mannen uit vroegere cohorten meer kans hadden dat dit levensloop-event uitbleef. De kansen op een tweede huwelijk lijken gelijk te zijn voor alle cohorten, dit heeft te maken met de (te) korte periode onder beschouwing voor wat huwen betreft.

Verder toont tabel 3 aan dat lager of midden opgeleid zijn voor mannen en midden opgeleid zijn voor vrouwen een nadeel is om een nieuwe relatie te starten. De kansen dat de relatie uitblijft zijn significant hoger. Wat het uitblijven van een postmaritale samenwonenrelatie betreft zien we een verhoogde kans voor lager opgeleide mannen. Niet-werkend zijn is voor vrouwen een nadeel om een relatie te starten. Kinderen hebben belemmert niet dat een relatie gestart wordt, maar de kans om opnieuw samen te wonen is voor vrouwen wel gerelateerd aan het aantal kinderen op moment van scheiding.

Tot slot hebben mannen en vrouwen die ouder zijn dan 35 jaar op moment van scheiding meer kans dat een nieuwe relatie en ook een nieuwe samenwonenrelatie achterwege blijft in de postmaritale periode. Het hebben van kinderen doet de hertrouwkans van vrouwen dalen, alsook een hogere leeftijd bij scheiding. Deze determinanten zijn echter geen van allen relevant om de hertrouwkansen van mannen binnen de vijf jaar na de feitelijke scheiding te voorspellen.

5.1.3 Een verklaringsmodel voor herpartnering voor de feitelijke scheiding uit het eerste huwelijk

Na de kenmerken opgelijst te hebben van zij die niet herpartneren binnen de vijf jaar, zoomen we in op een andere groep, met name op die mannen en vrouwen die een nieuwe relatie aangingen alvorens ze feitelijk scheiden van de eerste huwelijkspartner. Een vijfde van de mannen en vrouwen gescheiden tussen 1981 en 2005 ging vooraf een nieuwe relatie aan. In tabel 4 gaan we na wie een relatie start vooraleer het feitelijk samenwonen met de huwelijkspartner beëindigd is. Zijn dergelijke relaties een voorbereiding van specifieke subgroepen om de nadelen van een scheiding op te vangen?

Tabel 4 laat zien dat er over de tijd geen wijzigingen zijn en er geen verband is met de arbeidssituatie, noch voor mannen, noch voor vrouwen. Lager opgeleide gescheiden mannen begonnen minder een relatie tijdens de huwelijksperiode dan hoger opgeleide mannen. Ook voor gescheiden vrouwen met twee of meer kinderen is de kans kleiner dat ze een relatie startten alvorens ze het samenwonen in hun eerste huwelijk feitelijk beëindigden in vergelijking met vrouwen zonder kinderen. We vinden geen aanwijzing dat specifieke groepen uit noodzaak een relatie starten vooraleer ze de huwelijkspartner verlaten, we zien wel dat hoger opgeleide mannen en vrouwen zonder kinderen daartoe meer kans hebben. Mogelijk worden zij als meer aantrekkelijke partners beschouwd.

Tabel 4 Oddsratio's voor wel herpartneren vóór de feitelijke scheiding in het eerste huwelijk, apart voor mannen en vrouwen

		Een nieuwe relatie	
		Mannen	Vrouwen
Scheidingscohort (ref.=2001-2005)			
	1981-1990	0,952	0,975
	1991-2000	1,049	0,92
Opleidingsniveau (ref.= HO)			
	LO-LSO	0,515**	1,422
	HSO	0,941	1,015
Arbeidssituatie ⁺ (ref.=(Voltijds) werkend)			
	Niet-werkend	1,143	0,731
	Deeltijds werkend		1,125
Kinderen ⁺ (ref.=geen)			
	1	1,152	0,758
	2 of meer	1,188	0,614*
Leeftijd ⁺ (ref.= 35 jaar of jonger)			
	Ouder dan 35 jaar	1,372	1,173
		N	1144
			1399

* op moment van de feitelijke scheiding

* p<0,05 ** p<0,01 ***p<0,001

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

5.1.4 Relatierang van de eerste postmaritale samenwoningrelatie en het tweede huwelijk

Tot slot bestudeerden we de rang van de postmaritale relatie waarin men opnieuw samenwoont of een tweede huwelijk aangaat. Over cohorten heen en tussen mannen en vrouwen zijn er geen significante verschillen. Circa 9 van de 10 vrouwen en mannen die opnieuw gaan samenwonen doen dit in een eerste postmaritale relatie. Analooftellen we dat 8 van de 10 vrouwen en mannen die herhuwen, dit eveneens in een eerste postmaritale relatie doen.

5.2 HUIDIGE PARTNERSTATUS EN GEZINSSITUATIE VAN GESCEIDEN MANNEN EN VROUWEN

In dit deel nemen we de huidige partnerstatus en de gezinssituatie van personen gescheiden tussen 1981 en 2005 onder de loep. Hiermee willen we nagaan in welke leefvorm en met wie Vlamingen die gescheiden zijn uit hun eerste huwelijk een huishouden vormen anno 2010. Bijzondere aandacht besteden we aan die groep van gescheidenen die heden single is maar ook eerder niet herpartnerde. Daarnaast brengen we voor zij die heden wel samenwonen met een nieuwe partner een aantal kenmerken van hun nieuwsamengestelde gezin in beeld.

5.2.1 Huidige partnerstatus

Figuur 7 is de eerste in een reeks van gecombineerde figuren waarin we een bepaalde subgroep van gescheiden mannen en vrouwen indelen naar een specifiek kenmerk. In dergelijke figuren kan telkens via een puntgrafiek op de rechteras afgelezen worden welk aandeel die subgroep inneemt ten opzichte van alle gescheiden mannen en vrouwen, al dan niet binnen specifieke scheidingscohorten. Via de linkerass brengen we vervolgens de subgroep terug tot 100% en presenteren we hoe de subgroep onder beschouwing zich uitsplitst over een specifiek kenmerk.

Tabel 5 en figuur 7 (zie % op rechteras) tonen aan dat heden 22% van de mannen en 28% van de vrouwen gescheiden tussen 1981 en 2005 single en dus zonder relatie zijn. Deze percentages variëren vooral bij de mannen naargelang de scheidingscohorten waartoe ze behoren. Een kwart van de mannen gescheiden tussen 2001 en 2005 is zonder partner op

het moment van het interview terwijl het aandeel mannen die in de jaren '80 en '90 gescheiden zijn en partnerloos zijn in 2010 15% en 21% bedraagt. Bij de vrouwen variëren de percentages van 24% over 29% naar 28%.

Een relatie kan drie verschillende leefvormen aannemen. Men kan ervoor kiezen (nog) niet samen te wonen met de partner, men kan ongehuwd samenwonen of men kan huwen. Om volledig te zijn geven we mee dat de meeste gehuwden uiteraard ook effectief samenwonen. Slechts drie gehuwde partners uit de dataset wonen apart van hun echtgeno(o)t(e). De verdeling van de leefvorm voor zij die een postmaritale relatie hebben kan afgelezen worden uit figuur 7 (% op linkerass). Meteen valt op dat het aandeel ongehuwd samenwonenden toeneemt terwijl het aantal herhuwden afneemt. 75% mannen en 71% vrouwen gescheiden in de jaren '80 zijn heden in een tweede huwelijk, terwijl dat voor de volgende scheidingscohorten voor mannen

Tabel 5 Huidige partnerstatus, apart voor mannen en vrouwen en per scheidingscohorten (in %)

	Man				Vrouw			
	1981-2005	1981-1990	1991-2000	2001-2005	1981-2005	1981-1990	1991-2000	2001-2005
Single	22,16	14,84	21,41	25,9	27,91	23,88	29,1	27,77
waarvan single ouder met kind in HH	5,18	0	3,21	9,57	15,82	4,54	16,03	19,31
LAT-relatie	9,04	4,6	10,03	9,52	10,71	7,35	8,7	14,31
Ongehuwd samenwonend	28,58	16,63	25,92	36,45	26,59	14,46	25,2	32,35
Gehuwd	40,22	63,93	42,64	28,13	34,79	54,31	37	25,57

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

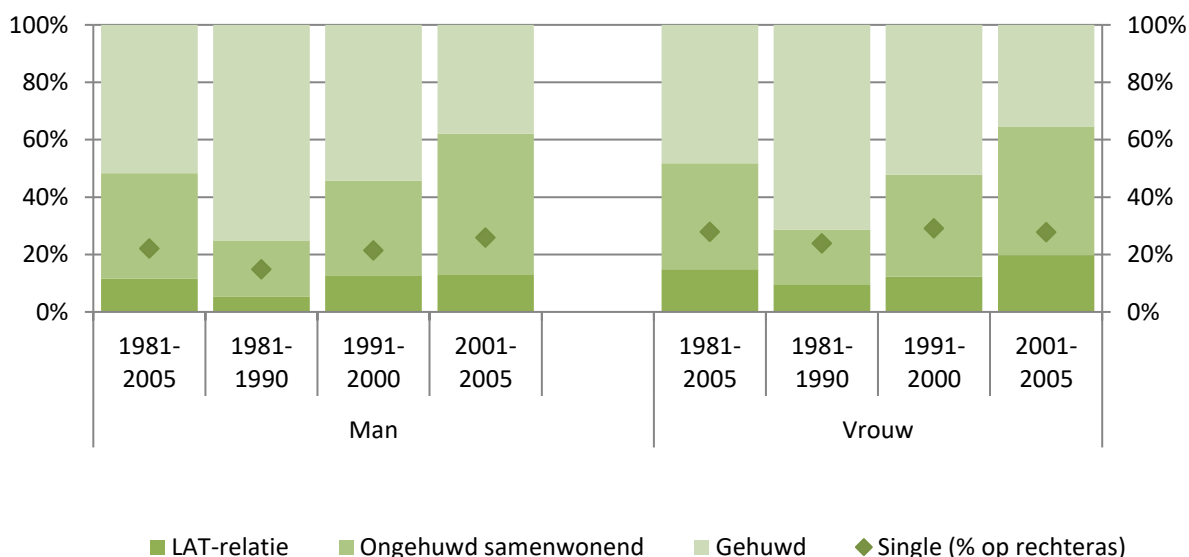
54% respectievelijk 38% en voor vrouwen 52% respectievelijk 35% is. Het aandeel personen dat heden ongehuwd samenwoont alsook het aandeel gescheidenen met een LAT-relatie verdubbelen als we de jongste met de oudste scheidingcohorte vergelijken. Uiteraard moeten we rekening houden met de verschillende duurtijden na de scheiding uit het eerste huwelijk. Het kan zijn dat de jongste cohorten nog niet hun definitieve leefvorm hebben aangenomen in hun postmaritale relatie.

De meeste tweede huwelijken hebben plaats na een periode van ongehuwd samenwonen (niet in figuur). Aan ongeveer negen op tien van de huwelijken waarvan we voldoende gedetailleerde informatie hebben (voor 87% van de huwelijken van mannen en 91% van de huwelijken van vrouwen hebben we volledige

informatie over de start van het samenwonen en de start van het huwelijk) gaat een periode van ongehuwd samenwonen vooraf.

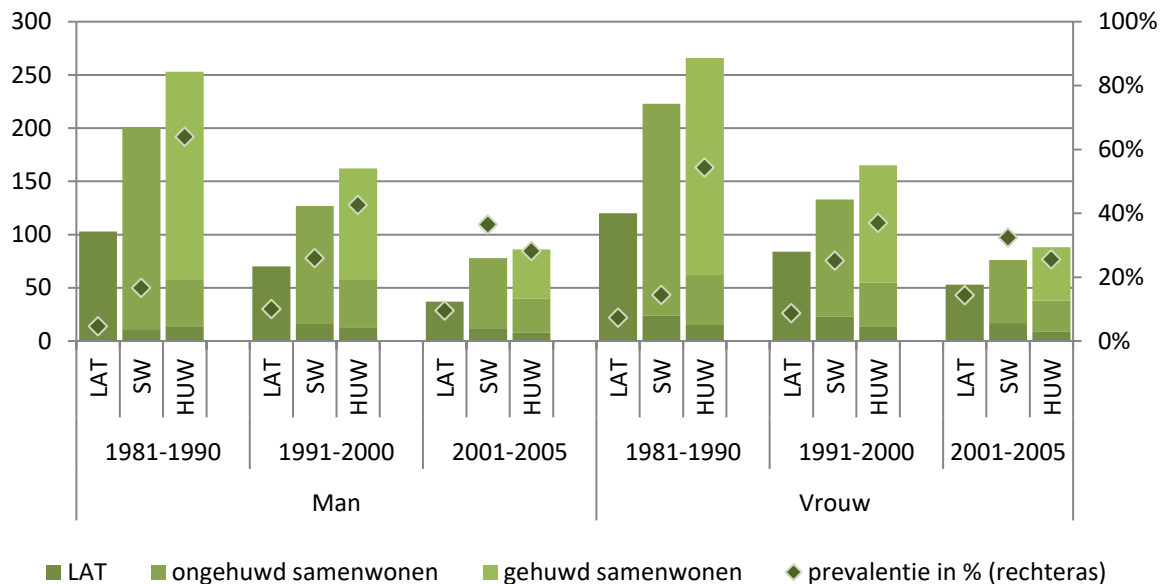
Deze huidige relatie is voor 72% van de mannen en 76% van de vrouwen de eerste post-maritale relatie (inclusief LAT-relaties). In 21% en 17% van de huidige relaties gaat het om een tweede relatie na de feitelijke scheiding uit het eerste huwelijk. Verschillen tussen scheidingscohorten zijn gering, enkel bij de mannen zien we voor de scheidingscohorte van de jaren '90 iets meer postmaritale relaties van tweede of hogere orde, nl. 30% versus ongeveer 25% voor de mannen uit de overige scheidingscohorten of voor de vrouwen.

Figuur 7 Leefvorm van gescheiden mannen en vrouwen, per scheidingscohorte (in %)

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

Figuur 8 Mediane duurtijd in maanden voor verschillende leefvormen in huidige relaties, apart voor mannen en vrouwen, naar scheidingscohort en relatietype.

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

5.2.2 Totale duurtijd van de huidige relatie en van de verschillende fasen in deze relatie

De mediane totale duurtijden van de huidige relaties bij mannen en vrouwen bedragen respectievelijk 114 en 116 maanden. Dit betekent dat de helft van de postmaritale relaties die we anno 2010 aantreffen bij gescheidenen tussen 1981 en 2001, bijna 10 jaar geleden gestart zijn of eerder. De kwartielen (waarden waaronder en waarboven 25% van de duurtijden zich situeren) zijn voor mannen 68 en 182 maanden, en voor vrouwen 71 en 180. Uiteraard neemt de duurtijd van de huidige relatie toe naarmate de feitelijke scheiding uit het eerste huwelijk langer geleden is. De mediane duurtijden zijn voor de verschillende schei-

dingscohorten voor mannen 256, 137 en 72 maanden, terwijl deze voor vrouwen 265, 145 en 78 maanden bedragen.

Interessanter wordt het wanneer we voor elke leefvorm de mediane duurtijd van het nog niet, het ongehuwd en het gehuwd samenwonen binnen de huidige relatie apart voorstellen. Figuur 8 en tabel 11 in bijlage geven voor elk relatietype weer hoeveel maanden de mediane duurtijd bedraagt voor de verschillende fasen die men in een relatie doorloopt. Voor LAT-relaties onderscheiden we enkel de fase waarin men niet samenwoont, voor ongehuwde samenwoonrelaties onderscheiden we de periodes dat men niet respectievelijk wel ongehuwd samenwoonde en voor huwelijken zijn er drie fasen: het niet samenwonen

en het ongehuwd versus gehuwd samenwonen. Op de linkeras geven we de mediane duurtijd uitgedrukt in maanden van elke fase weer. Om de huidige prevalentie van een LAT-relatie, een ongehuwde samenwoonrelatie of een huwelijk voor elke cohorte opnieuw goed voor ogen te houden, voegen we via een puntgrafiek af te lezen op de rechteras het overeenkomstige percentage toe.

Een eerste vaststelling betreft de duurtijd van de verschillende relatiefasen apart voor mannen en vrouwen. We bekijken vooreerst de timing van het gaan samenwonen in huidige ongehuwde samenwoonrelaties, d.w.z. het tijdstip waarop men de LAT-relatie omzet in een ongehuwde samenwoonrelatie. De helft van de mannen van de onderscheiden scheidingscohorten gingen samenwonen voor respectievelijk na 11, 16 en 12 maanden, terwijl de helft van de vrouwen deze stap pas zetten voor respectievelijk na 24, 23 respectievelijk 17 maanden. Dit betekent dat vrouwen in een huidige ongehuwde samenwoonrelatie later in de relatie gingen samenwonen dan dat mannen dat deden. Het genderverschil omtrent de timing om een relatie om te zetten in een tweede huwelijk is vervolgens minder uitgesproken. De helft van de mannen huwen na 58, 58 en 40 maanden, de helft van de vrouwen doen dit na 62, 65 en 38 maanden. De mediane duurtijden in maanden van de LAT-periode respectievelijk de ongehuwde samenwoonperiode in tweede huwelijken voor mannen gescheiden in de jaren '80, '90 en na 2000, bedragen 14, 13 en 8 respectievelijk 44, 45 en 32 maanden, terwijl dit voor vrouwen van overeenkomstige scheidingscohorten 15, 14 en 9 respectievelijk 47, 41 en 29 maanden is. De mediane duurtijden van relatiefasen vergelijken we uiteraard niet over cohorten heen

aangezien de periode die zich uitstrekt sinds de feitelijke scheiding telkens verschillend is, we beperken ons tot de vaststelling dat verschillen tussen mannen en vrouwen in een tweede huwelijk minimaal zijn, maar groter voor zij die huidig ongehuwd samenwonen.

Een tweede vaststelling betreft de korte duurtijden van voorlopige relatiefasen. Indien men kiest voor een tweede huwelijk maakt men die keuze vrij snel. Ook de voorbereidende LAT-fase waarin men niet samenwoont is vrij kort wanneer men de stap zet naar een samenwoonrelatie of een tweede huwelijk. Uit voorgaande wisten we al dat tweede huwelijken minder voorkomen in de meer recente scheidingscohorten. Echter, figuur 8 laat zien dat het samenwonen, wanneer hiervoor gekozen wordt, voor velen werkelijk een alternatief is voor herhuwen. De duurtijden waarin men als ongehuwden samenwoont zijn veel hoger voor zij die nog niet herhuwd zijn dan voor zij die al wel herhuwd zijn. Het gaat dus duidelijk niet om de meer korte relaties binnen eenzelfde scheidingscohorten waarbij het tweede huwelijk nog moet volgen. Het gaat om een bewuste keuze om een langere tijd ongehuwd samen te wonen in plaats van te huwen. De ongehuwde samenwoonrelaties zijn weliswaar gemiddeld wat korter van duur dan de tweede huwelijken maar de verschillen in totale duur zijn veel kleiner dan de verschillen tussen de ongehuwde samenwoonperioden van beide leefvormen. Idem dito wat de LAT-relaties betreft. Huidige LAT-relatie hebben een langere duurtijd dan de overeenkomstige periode dat men niet samenwoonde in relaties waarin men intussen ging samenwonen of huwde. Ook hier zien we dat LAT-relaties een alternatieve leefvorm zijn om postmaritale relaties vorm te geven en niet voor iedereen een voor-

loper zijn van een ongehuwde of gehuwde samenwoonrelatie.

Om na te gaan voor wie een tweede huwelijk of een postmaritale ongehuwde samenwoonrelatie of een LAT-relatie een waarschijnlijk definitieve keuze is om de huidige bestaande relatie vorm te geven, presenteren we twee multivariate modellen. Hiervoor gaan we die personen voor wie een bepaalde leefvorm eerder het definitieve alternatief lijkt in plaats van een aanloopfase naar een volgende leefvorm, afzonderen en hun specifieke kenmerken in kaart brengen. We zonderen deze groepen af door voor elke leefvorm die perso-

nen te selecteren van wie de huidige postmaritale relatie al langer dan vijf jaar duurt. Het model dat we gebruiken voor deze groep van geselecteerde gescheiden personen is een logistisch regressiemodel met gehuwd of ongehuwd samenwonend als mogelijke huidige partnerstatus als afhankelijke variabele. Een multinomiale logistisch regressiemodel met ook een LAT-relatie als definitief gekozen leefvorm was niet mogelijk gezien het geringe aantal LAT-relaties die langer dan vijf jaar duren. De variabelen onder beschouwing zijn scheidingscohort, opleidingsniveau, al dan niet werken, aanwezigheid van kinderen en leeftijd op moment van scheiding. Bemerkt dat

Tabel 6 Oddsratio's voor huwen in vergelijking met ongehuwd samenwonen in huidige postmaritale relaties die meer dan 5 jaar geleden startten, apart voor mannen en vrouwen

	Mannen	Vrouwen
Scheidingscohort (ref.=2001-2005)		
1981-1990	4,827***	3,247***
1991-2000	2,208***	1,456*
Opleidingsniveau (ref.= HO)		
LO-LSO	0,846	2,078**
HSO	0,761	1,518*
Arbeidssituatie ⁺ (ref.=(Voltijds) werkend)		
Niet-werkend	0,531	3,223***
Deeltijds werkend		1,465
Kinderen ⁺ (ref.=geen)		
1	1,432	0,745
2 of meer	0,958	0,667
Leeftijd ⁺ (ref.= 35 jaar of jonger)		
Ouder dan 35 jaar	1,008	0,599*
N	584	660

⁺ op moment van de feitelijke scheiding

* p<0,05 ** p<0,01 ***p<0.001

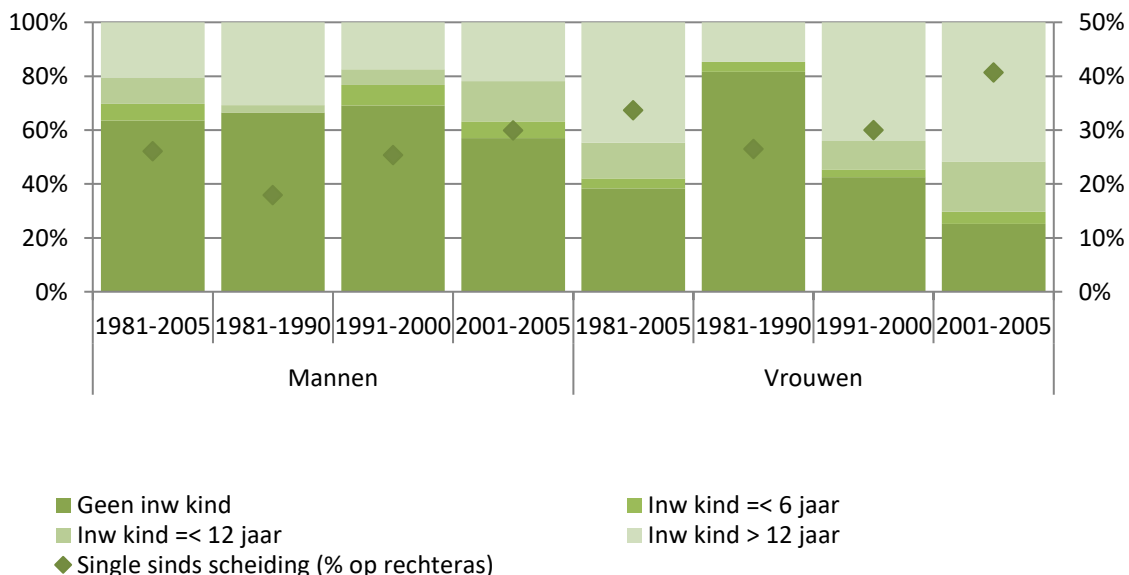
Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

het gaat om de kans om te herhuwen in plaats van ongehuwd samen te wonen en dit model dus berekend wordt enkel voor zij die minstens ongehuwd samenwonen.

Een eerste vaststelling gaat over de evolutie doorheen de tijd: voor de scheidingscohorten 1980-1989 was hertrouwen zowel voor mannen als voor vrouwen een veel meer voor de hand liggende keuze dan ongehuwd samenwonen, die trend houdt voor mannen gescheiden in de jaren '90 aan. De hertrouwintensiteit van vrouwen is dan al gedaald. Socio-economische kenmerken zijn vervolgens eveneens relevant om de hertrouwkans in een bestaande relatie te bepalen. Des te lager vrouwen opgeleid zijn, des te hoger hun hertrouwintensiteit. Bij mannen is er geen effect

van opleiding. Analoge resultaten zien we voor tewerkstelling. Vrouwen die niet werken, hertrouwen meer dan werkende vrouwen. Voltijds dan wel deeltijds werken beïnvloedt de hertrouwintensiteit niet. Ten derde vinden we we geen statistisch significante samenhang tussen kinderen hebben en hertrouwen versus ongehuwd samenwonen. De leeftijd bij scheiding ten slotte is voor vrouwen dan weer wel relevant om de kans op een tweede huwelijk in plaats van een ongehuwde samenwoonrelatie te verklaren. Zij die ouder dan 35 waren, hebben aanzienlijk minder kans om hun post-maritale relatie als tweede huwelijk vorm te geven. Meer conditionele modellen inzake herpartnering zijn te lezen in gedetailleerd onderzoek ter zake (Pasteels e.a., 2014b).

Figuur 9 Gescheiden mannen en vrouwen zonder postmaritale samenwoonrelatie, naar huidige leefsituatie inzake leeftijd jongste inwonende kind, per scheidingscohorten (in %)

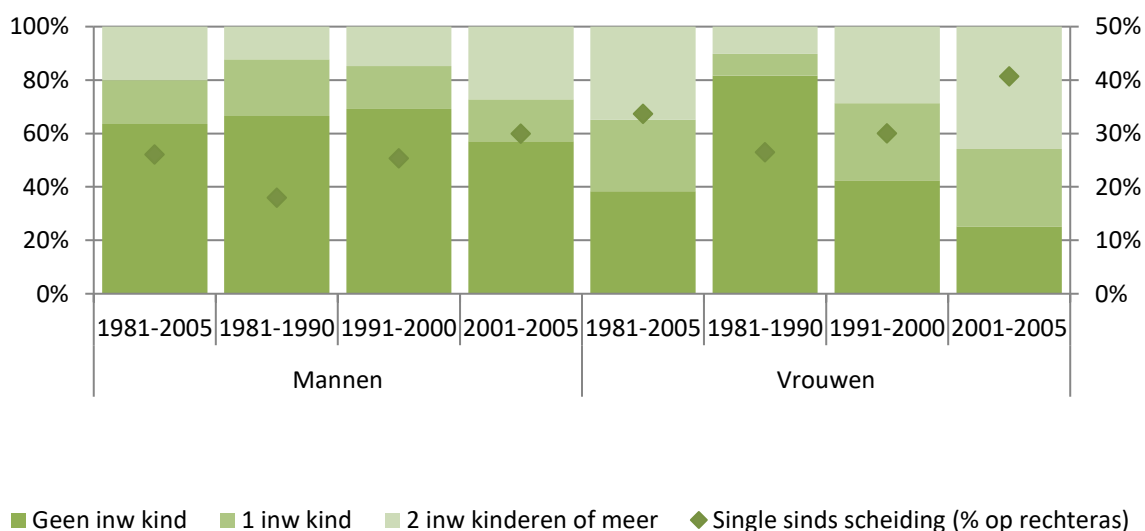
Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

5.2.3 Single na scheiding

In paragraaf 5.2.3 zoomen we in op de groep van singles die scheiden tussen 1981 en 2005 en sindsdien nooit een postmaritale samenwoonrelatie aangingen. Deze mannen en vrouwen zijn op moment van interview minstens quasi 5 jaar single. We beperken de definitie van single zijn tot zij die nooit een samenwoonrelatie na hun huwelijk startten. LAT-relaties worden hier buiten beschouwing gelaten. Voor exacte cijfers verwijzen we naar tabellen 12 en 13 in de bijlage. Tabellen 14 en 15 geven dezelfde informatie voor gescheiden mannen en vrouwen die heden single zijn maar mogelijk wel ooit een postmaritale relatie hadden. We beperken de bespreking hier tot de groep die nooit herpartnerd is.

In tabel 12 geven we weer hoeveel % van de gescheiden mannen en vrouwen die nooit herpartnerden, heden al dan niet inwonende kinderen heeft. We maken hierbij een onderscheid tussen kinderen van 6 jaar of jonger, tussen 6 en 12 jaar en ouder dan 12 jaar. Figuur 9 presenteert dezelfde cijfers door met een puntgrafiek, af te lezen op de rechteras, het aandeel single mannen en vrouwen te vermelden. Daarna wordt met een staafdiagram waarvan het percent op de linker as af te lezen is, voor deze groep aangegeven hoeveel % in welke leefsituatie inzake inwonende kinderen is. Des te recenter de scheiding, des te groter is uiteraard het aandeel gescheiden mannen en vrouwen met jonge kinderen. Opmerkelijk zijn de verschillen tussen mannen en vrouwen. Een kwart van de nooit herpartnerde vrouwen gescheiden tussen 2001 en

Figuur 10 Gescheiden mannen en vrouwen zonder postmaritale samenwoonrelatie, naar huidige leefsituatie inzake aantal inwonende kinderen, per scheidingscohort (in %)

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

van de vrouw of van de man en de vrouw samen voorkomen.

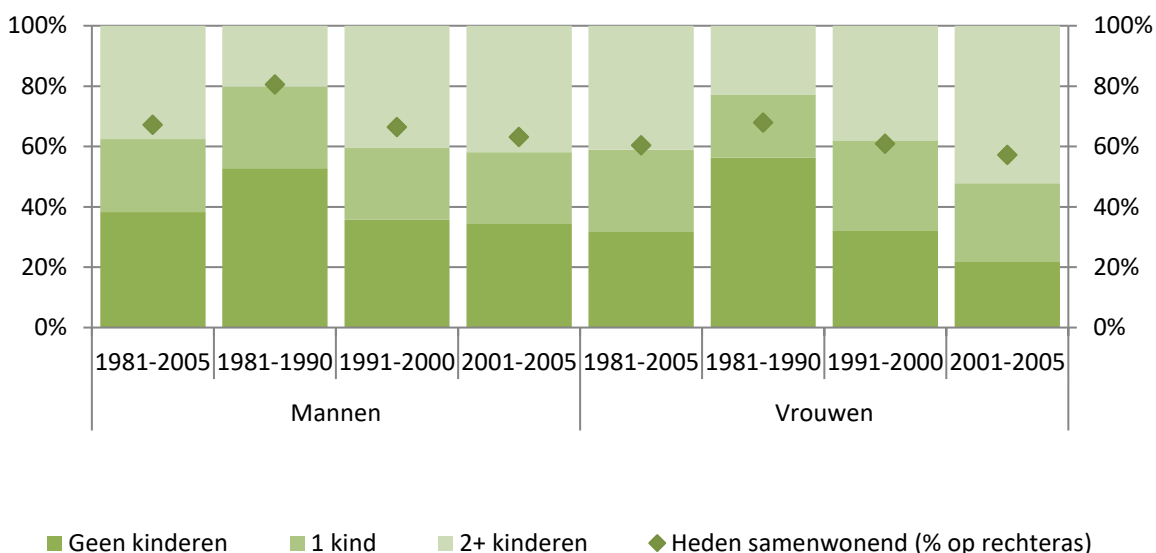
Voor mannen en vrouwen gescheiden tussen 1981 en 2005 zien we dat grosso modo vier op tien heden samenwoont met een nieuwe partner en minstens één inwonend kind. Enkel de vrouwen die gescheiden zijn in de jaren '80 hebben wat minder vaak (30%) kinderen in het huishouden. Van deze mannen heeft 24% naast een partner uitsluitend kinderen van de vrouw in het huishouden (voor globale cijfers zie tabel 16, voor relatieve cijfers zie figuur 11). Een andere 28% heeft een of meerdere kinderen samen met de nieuwe partner en 16% heeft enkel een partner en eigen inwonende kinderen. Stiefbroers en –zussen komen voor bij 17% van de huishoudens van deze mannen en hun partners en halfbroers

en –halfzussen eveneens in 17%.

Voor de vrouwen zijn de percentages wat verschillend: 53% van de gescheiden vrouwen heeft naast een partner enkel een eigen kind in het huishouden, 15% heeft enkel een kind samen met de nieuwe partner. In slechts 4% van de huishoudens deze vrouwen is er enkel een kind van de man. Stiefbroers en –zussen respectievelijk halfbroers en –zussen komen voor in 10% en 19% van de huishoudens.

Ten opzichte van alle mannen en vrouwen gescheiden tussen 2001 en 2005 komen huishoudens met een gezamenlijk kind (19,1%) meer voor bij gescheiden mannen (19,1%) dan bij vrouwen (15%). Stiefkinderen komen meer voor bij gescheiden mannen dan bij vrouwen, met name 20% tegenover slechts 7% bij vrou-

Figuur 12 Gescheiden mannen en vrouwen, heden samenwonend, naar aantal kinderen in het nieuwsamengestelde gezin, per scheidingscohort (in %)

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

wen.

Tot slot bekijken we de nieuwsamengestelde gezinnen op vlak van gezinsgrootte. De kinderen die we in rekening brengen betreffen kinderen van beide partners in de postmaritale relatie, dus zowel de eigen kinderen als de stiefkinderen van de respondent die tot het huishouden behoren, worden hier meegerekend. De helft van alle nieuwsamengestelde gezinnen van vrouwen gescheiden tussen 2001 en 2005 telt twee kinderen of meer. Bij de mannen met een nieuwsamengesteld gezin, zijn dat vier op tien gezinnen waar we twee of meer kinderen aantreffen (zie figuur 12 en tabel 17).

5.3 KENMERKEN VAN DE NIEUWE PARTNER

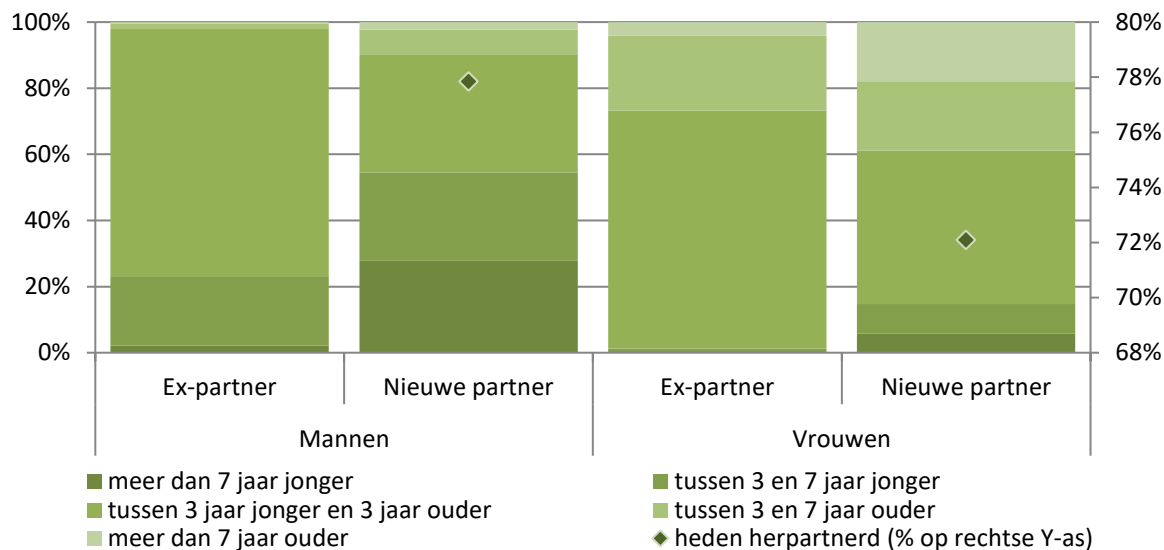
In deze derde resultatensectie brengen we een aantal kenmerken van de nieuwe partner in beeld voor zij die heden een partnerrelatie hebben. Hiermee zoomen we in op de mate van homogamie in nieuwe partnerrelaties na scheiding. We maken hierbij geen onderscheid meer naar scheidingscohorten, d.w.z. dat de informatie geldt voor alle mannen en vrouwen gescheiden tussen 1981 en 2005. We bespreken achtereenvolgens of het gaat om hetero- dan wel homoseksuele relaties, in welke mate partners in leeftijd verschillen, of partners in nieuwe relaties op vlak van opleiding gelijkend of verschillend zijn en we schetsen de gelijkenis wat betreft het al dan niet hebben van eigen kinderen. Bijkomend voegen we voor gescheiden mannen en vrouwen die heden samenwonen met een nieuwe partner, informatie over de werksituatie en de partnerhistoriek van de inwonende nieuwe partner toe. De percentages zijn berekend voor zij die heden een nieuwe partnerrelatie hebben. De

puntgrafiek geeft voor elke groep onder beschouwing aan hoeveel gescheidenen heden herpartnerd zijn en voor welk aandeel van de oorspronkelijke groep we dus partnerkenmerken in beeld brengen.

1,8% van de mannen die heden herpartnerd zijn na een scheiding uit een heteroseksueel huwelijk dat ontbonden werd tussen 1981 en 2005, heeft nu een partner van hetzelfde geslacht. Bij vrouwen die ooit getrouwd waren met een man, maken homoseksuele relaties 1,6% uit van alle huidige nieuwe partnerrelaties. Bemerkt dat het gaat om gescheiden mannen en vrouwen die in hun huwelijksrelatie een partner hadden van het andere geslacht en nu in de recente relatie kiezen voor een partner van hetzelfde geslacht. Het gaat hier niet om mannen en vrouwen die ook in hun eerste huwelijk al een homoseksuele relatie hadden.

Figuur 13 vergelijkt voor zij die herpartnerd zijn, de leeftijden van de partners in de huidige nieuwe relatie en in het eerste huwelijk. We zoomen hier niet in op de exacte leeftijd op het moment van de herpartnering aangezien die sterk ingegeven is door het moment van scheiding, maar we exploreren de mate waarin gescheiden mannen en vrouwen herpartneren met een nieuwe partner die jonger of ouder is dan wel een overeenkomstige leeftijd heeft. We vergelijken de leeftijdsverschillen in postmaritale relaties met de leeftijdsverschillen in de eerste huwelijken van zij die gescheiden en herpartnerd zijn.

Figuur 13 Vergelijking van de leeftijd van de respondent, de huwelijkspartner en de nieuwe partner, apart voor mannen en vrouwen gescheiden tussen 1981 en 2005 (in %)

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

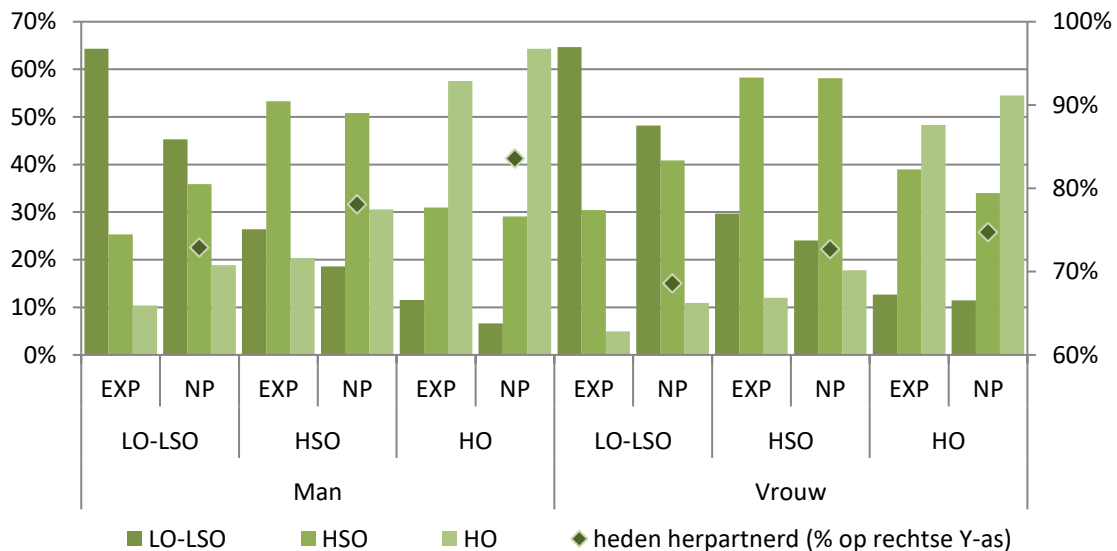
Een eerste opvallende vaststelling betreft de mate van homogamie in het eerste huwelijk vergeleken met de huidige nieuwe relatie. De staaf die aangeeft dat er een leeftijdsverschil is met de huwelijkspartner dat beperkt blijft tot maximum 3 jaar, reikt voor mannen tot 75% en voor vrouwen tot 72%. Het patroon in de nieuwe relaties ziet er helemaal anders uit. Slechts 36% van de huidige partners van gescheiden mannen zijn ongeveer even oud, terwijl dit bij gescheiden vrouwen 46% is.

Opvallend is vervolgens het grote verschil tussen mannen en vrouwen wat de leeftijd van hun nieuwe partner betreft. Maar liefst 28% van de mannen in een nieuwe relatie kiest een partner die meer dan 7 jaar jonger is, een bijkomende 27% is samen met een partner die tussen 3 en 7 jaar jonger is. Nieuwe relaties met een partner die meer dan 3 jaar ouder is

dan de gescheiden man, komen weinig voor en maken slechts 10% van de huidige postmaritale relaties van gescheiden mannen uit. Voor vrouwen ziet het patroon er anders uit. Zij zijn na een eerste huwelijk heden vooral samen met een partner van ongeveer dezelfde leeftijd (46%). Een vijfde (21%) heeft een partner die tussen 3 en 7 jaar ouder is, 18% heeft een partner die meer dan 7 jaar ouder is. Meer dan 7 jaar jonger komt maar voor bij 6% van de huidige partnerrelaties van gescheiden vrouwen. De percentielen laten op een andere manier zien dat mannen veelal herpartneren met een jongere vrouw en vrouwen eerder met een partner die gelijke of hogere leeftijd heeft. Het mediane leeftijdsverschil is -4 jaar bij mannen en +2 jaar bij vrouwen. 10% van de mannen heeft een nieuwe partner die meer dan 12 jaar jonger is

Figuur 14 Vergelijking van het opleidingsniveau van de respondent, de huwelijkspartner en de nieuwe partner, apart voor mannen en vrouwen gescheiden tussen 1981 en 2005 (in %)

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

en 10% heeft een nieuwe partner die 3 jaar ouder is. Bij 10% van de vrouwen is de partner slechts meer dan 5 jaar jonger en voor een andere 10 % is de partner wel meer dan 10 jaar ouder.

Over opleidingsverschillen tussen partners kan heel wat verteld worden. Wij beperken ons hier tot het louter beschrijven van de gelijkheid tussen partners in huidige postmaritale relaties op vlak van opleiding. Figuur 14 geeft voor gescheiden mannen en vrouwen per opleidingsniveau het opleidingsniveau van de huidige nieuwe partner (NP) en van de ex-partner uit het eerste huwelijk (EXP) weer. We spreken van lager, midden en hoger opgeleid en bedoelen hiermee het opleidingsniveau van de gescheidenen en hun ex- en nieuwe partners overeenkomstig hun eigen behaalde

diploma zijnde hoogstens lager secundair onderwijs (lager), hoger secundair onderwijs (midden) of hoger onderwijs (hoger). De termen “lager opgeleid” en “hoger opgeleid” verwijzen hier niet naar een vergelijking tussen het opleidingsniveau van personen onderling.

Globaal genomen zijn de nieuwe partners uit de huidige postmaritale relatie vaker midden en hoger opgeleid dan de ex-partners uit het eerste huwelijk. Zowel mannen als vrouwen hebben heden vaker een partner met een diploma van een hoger onderwijsniveau in vergelijking met het diploma van de ex-partner. Dit heeft als gevolg dat de gelijkheid qua opleiding afneemt in postmaritale relaties in vergelijking met eerste huwelijken wat lager en voor mannen ook midden opgeleiden be-

treft maar dat homogamie qua opleidingsniveau toeneemt in postmaritale relaties voor de hoger opgeleiden.

In de middencategorie qua opleiding blijven zowel voor mannen als voor vrouwen de staven die homogame postmaritale relaties weergeven (dus een nieuwe partner die eveneens tot de middencategorie behoort), het overwicht behouden. De staven met het overeenkomstige opleidingsniveau bedroegen voor midden opgeleide mannen en vrouwen voor de ex-partners 53% respectievelijk 58% en voor de nieuwe partners blijven de staven reiken tot aan 51% respectievelijk 58%. Bij midden opgeleide mannen zijn de overige ex-partners, nl. zij die niet midden opgeleid zijn, eerder lager opgeleid terwijl de overige nieuwe partners eerder hoger opgeleid zijn. Dit is een duidelijke verschuiving in het opleidingsniveau voor midden opgeleide mannen na herpartnering van 26% respectievelijk 20% lager en hoger opgeleide ex-partners tegenover 19% respectievelijk 31% nieuwe partners met lager en hoger opleidingsniveau. Voor vrouwen blijft het patroon veel meer gelijk. Midden opgeleide vrouwen hadden voor het merendeel een midden opgeleide ex-partner, daarna volgde de categorie van de lager opgeleide ex-partners (30%) als tweede grootste aandeel en tot slot waren de hoger opgeleide ex-partners in de minderheid (12%). Alhoewel het aandeel lager opgeleide nieuwe partners afneemt tot 24% ten voordele van het aandeel hoger opgeleide partners (18%) blijft voor vrouwen het overwicht van de eerste categorie op de derde wel behouden ook na herpartnering. Dit doet besluiten dat gescheiden mannen met een diploma van het hoger secundair onderwijs heden meer herpartnerd zijn met een vrouw die hoger opgeleid is dan

dat vrouwen dat met een hoger opgeleide man doen. Drie op tien midden opgeleide mannen (31%) herpartneren met een vrouw met een diploma hoger onderwijs, terwijl slechts 18% van de gescheiden en herpartnerde vrouwen met een HSO diploma een nieuwe partner met een diploma van het hoger onderwijs heeft.

Bij lager opgeleide gescheiden mannen en vrouwen vervalt dit overwicht van homogame relaties, 64% respectievelijk 65% van de lager opgeleide mannen en vrouwen hadden een eveneens lager opgeleide ex-partner terwijl de overeenkomstige percentages voor de nieuwe partners 45% en 48% bedragen. Opmerkelijk is wel dat de afname van de homogame relaties anders gecompenseerd wordt bij mannen dan bij vrouwen. De afname van de homogame relaties voor mannen en vrouwen die respectievelijk 19% en 16% bedragen, verdelen zich anders over de resterende categorieën van midden en hoger opgeleide vrouwen, die respectievelijk een toename van 10,5% en 8,5% versus 10% versus 6%. Dus lager opgeleide mannen vinden vaker een hoger opgeleide vrouw als nieuwe partner dan dat lager opgeleide vrouwen een hoger opgeleide man vinden. Gescheiden lager opgeleide mannen herpartneren met een midden (36%) of hoger opgeleide (19%) vrouw terwijl de overeenkomstige percentages voor lager opgeleide vrouwen 41% en 12% bedragen.

Tot slot zijn er de hoger opgeleide gescheiden mannen en vrouwen. De toename van de hoger opgeleide nieuwe partners t.o.v. hoger opgeleide ex-partners is quasi gelijk voor gescheiden mannen en vrouwen (7%) maar ook hier gebeurt de compensatie voor mannen en vrouwen verschillend. De nieuwe partners

voor vrouwen zijn quasi even vaak laag opgeleid als hun ex-partners dat waren (11,5% versus 12,6%) terwijl hoger opgeleide mannen het percentage lager opgeleide nieuwe partners sterk reduceren in vergelijking met het percentage lager opgeleide ex-partners (6,6% versus 11,5%). De afname van het aandeel midden opgeleide partners blijft quasi gelijk voor mannen na herpartnering in vergelijking met het eerste huwelijk (29% versus 31%) terwijl bij vrouwen de afname ten gunste van de hoger opgeleide nieuwe partners wel in deze midden categorie valt (34% versus 39%). Finaal leiden deze wijzigingen tot de volgende huidige partnerstatus qua opleidingsniveau: de nieuwe partners van hoger opgeleide gescheiden mannen zijn 7% lager, 29% midden en 64% hoger opgeleid terwijl de overeenkomstige percentages voor hoger opgeleide gescheiden vrouwen 11%, 34% en 55% bedragen.

Het hele discours van gestegen opleidingsniveaus van huidige partners ten opzichte van ex-partners, alsook de vaststelling dat vooral mannen herpartneren met een vrouw die globaal genomen hoger opgeleid is dan de ex-partner, moet in het licht van enerzijds het leeftijdsverschil tussen mannen en vrouwen en hun nieuwe partners en anderzijds van de nieuwe opleidingsstructuur van de bevolking gezien worden. De toenemende stijging van het opleidingsniveau in de populatie resulteerde recent in meer hoger opgeleide vrouwen dan mannen (Vincent-Lancrin, 2008). Waar in 2000 in het Vlaamse Gewest bij de 30-34 jarigen 35% mannen en 38% vrouwen een diploma hoger onderwijs hadden, is dit in 2010 geëvolueerd naar respectievelijk 39% en 51% (ADSEI, 2012). Mannen die veelal herpartneren met een jongere vrouw hebben dus

logischerwijze meer kans om een hoger opgeleide vrouw te vinden dan vrouwen die veelal herpartneren met een oudere man.

Een ander kenmerk waarvoor we een postmaritale relatie op zijn homogamie kunnen beoordelen betreft het al dan niet hebben van kinderen op moment van scheiding. Figuur 15 geeft aan in hoeverre gescheiden mannen en vrouwen met een nieuwe partner gelijken op elkaar wat kinderen betreft door het percentage mannen en vrouwen die herpartneren met een partner met een (inwonend) stiefkind weer te geven naargelang ze zelf al dan niet kinderen hebben. 37% van de gescheiden mannen zonder eigen kinderen is herpartnerd met een vrouw die kinderen heeft, bij vrouwen is het overeenkomstige percentage 40%. 58% van de nieuwe partners van gescheiden mannen die zelf wel kinderen hebben, hebben kinderen, terwijl bij vrouwen met kinderen 62% van nieuwe partners ook kinderen hebben. Deze percentages zijn dus weinig verschillend voor mannen en vrouwen, ze verschillen uiteraard wel significant binnen categorieën van geslacht naargelang er al dan niet kinderen zijn. Het al dan niet kinderen hebben op het moment van scheiding bepaalt dus zowel voor mannen als voor vrouwen het profiel van de nieuwe partner wat kinderen betreft.

Inwonende stiefkinderen komen bij mannen meer voor dan bij vrouwen. De percentages inwonende stiefkinderen zijn voor mannen zonder en met eigen kinderen 28 respectievelijk 35%, terwijl de overeenkomstige percentages bij gescheiden vrouwen zonder en met eigen kinderen 16 en 19% bereiken. Dit verschil is te verklaren doordat kinderen meestal inwonen bij de moeder, vooral in de oudere

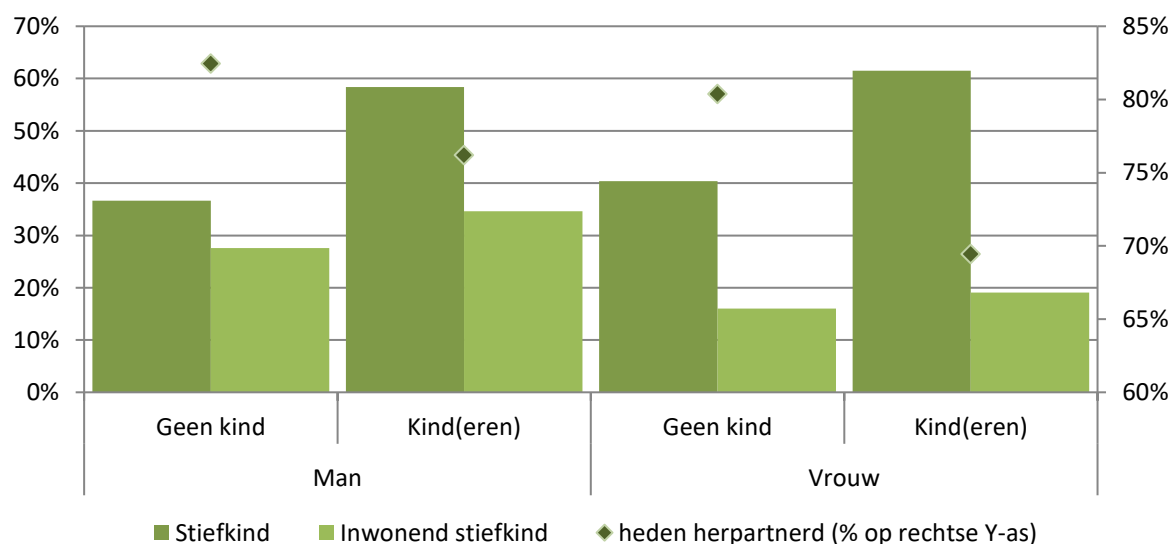
scheidingscohorten, waardoor gescheiden mannen die herpartneren met een vrouw met kinderen, haar kinderen in hun huishouden ziet terechtkomen, veel meer dan wanneer een gescheiden vrouw herpartnerd met een man met kinderen. Wat de gelijkheid tussen partners betreft op vlak van kinderen kunnen we concluderen dat 60% van alle gescheiden mannen en vrouwen heden een relatie heeft met een nieuwe partner die in dezelfde situatie is wat het hebben van eigen kinderen betreft. Twee op tien nieuwe koppels hebben allebei kinderen, bij 4 op tien koppels hebben geen van beide partners kinderen.

Voor twee derden van de gescheiden mannen en vrouwen die heden samenwonen met een nieuwe partner hebben we bijkomend infor-

matie over de historiek van de burgerlijke staat van de nieuwe partner en over de huidige werksituatie. Opnieuw gebruiken we deze kenmerken om homogamie in huidige post-maritale relaties te exploreren.

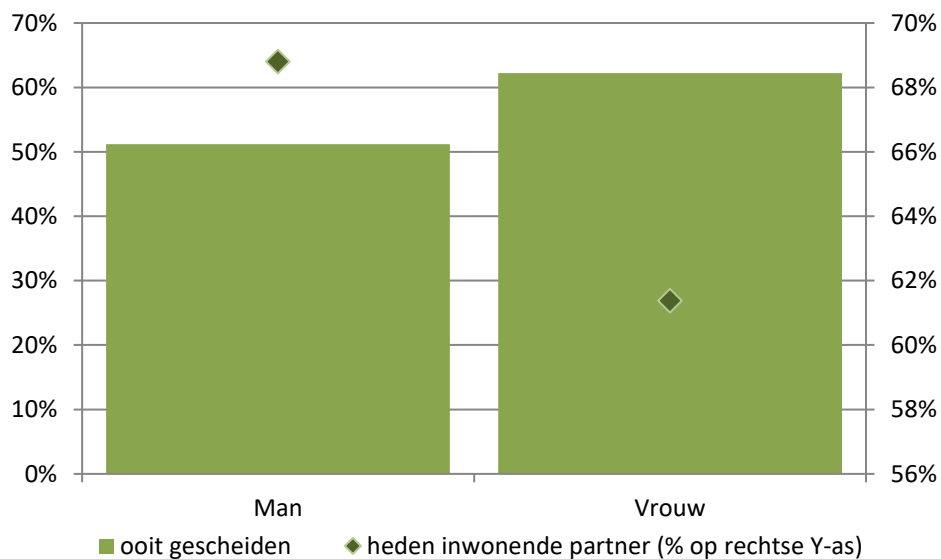
Gescheiden vrouwen wonen meer samen met een partner die ook gescheiden is dan dat gescheiden mannen dat doen (zie figuur 16). De helft van de mannen (51%) gescheiden tussen 1981 en 2005 en intussen herpartnerd heeft een inwonende partner die ooit een scheiding doormaakte. Voor de overeenkomstige vrouwen is dat 62%. Deze vaststelling moet gekoppeld worden aan de verschillen die herpartnering van gescheiden mannen en vrouwen kleurden op vlak van leeftijd.

Figuur 15 Vergelijking van de aanwezigheid van kinderen bij de respondent en de nieuwe partner, apart voor mannen en vrouwen gescheiden tussen 1981 en 2005

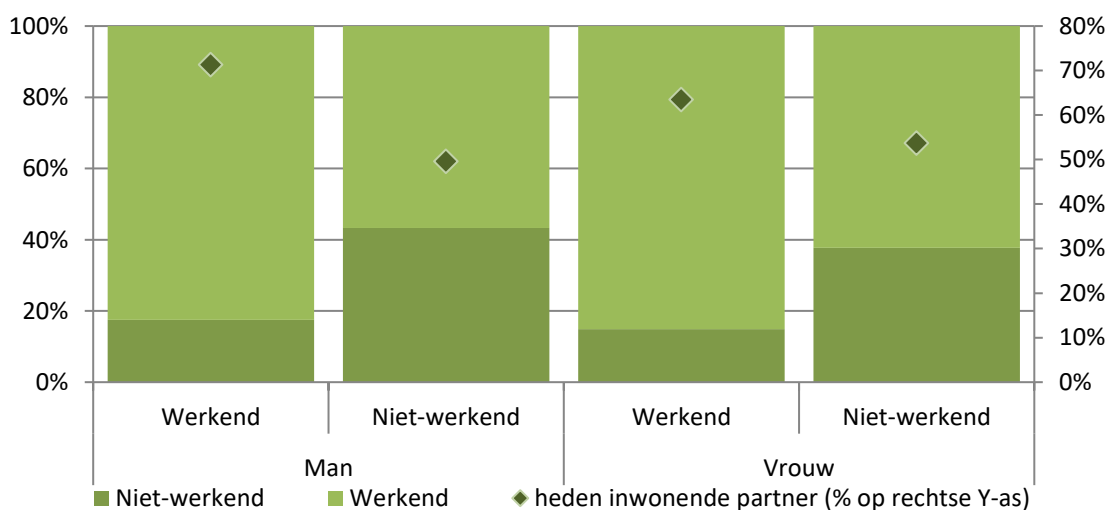
Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

Figuur 16 Vergelijking van de burgerlijke staat van de respondent en de nieuwe partner, apart voor mannen en vrouwen gescheiden tussen 1981 en 2005

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

Figuur 17 Vergelijking van de arbeidssituatie van de respondent en de nieuwe partner, apart voor mannen en vrouwen gescheiden tussen 1981 en 2005

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

Mannen herpartneren vaker met een vrouw die (heel wat) jonger is, waardoor de kans dat zij ook al een huwelijk achter de rug heeft kleiner is.

Tot slot gaan we na of de werksituaties van partners in huidige postmaritale relaties gelijkend of verschillend zijn. We beschikken voor twee derde van de gescheiden vrouwen en mannen die heden samenwonen met een nieuwe partner over informatie m.b.t. hun tewerkstelling. Figuur 17 laat een quasi gelijkwaardig patroon voor mannen en vrouwen zien. Indien werkende vrouwen herpartneren doen ze dat veelal met werkende mannen (85%), ook werkende mannen herpartneren voor 83% met een vrouw die deeltijds of voltijds werkt. Niet werkende mannen herpartneren voor 43% met niet-werkende vrouwen, terwijl bij 38% van de vrouwen die niet werken de man waarmee ze herpartneren evenmin werkt.

Rekening houdend met de herpartnerprevalentie in de verschillende groepen besluiten we dat de gelijkenis op vlak van arbeidssituatie in postmaritale relaties aanzienlijk is. In 77% van de huidige postmaritale relaties zijn beide partners niet-werkend (7%) of zijn ze beiden werkend (70%). De overige 23% betreft huidige postmaritale relaties waarin slechts een van beide partners actief deelneemt aan de arbeidsmarkt.

5.4 BEËINDIGDE POSTMARITALE RELATIES

In de volgende paragrafen nemen we kort alle relaties die de huidige postmaritale relatie voorafgingen onder de loep. We gaan na hoeveel relaties mensen beëindigen na hun eerste huwelijk en of dat dan vooral LAT- of ongehuwde samenwoonrelaties zijn. We herhalen

dat het steekproefdesign personen die twee echtscheidingen doormaakten uitsloot, waardoor we enkel beëindigde postmaritale relaties van de twee andere leefvormen –LAT en ongehuwd samenwonen- kunnen exploreren.

24% van vrouwen en mannen gescheiden tussen 1981 en 2005 beëindigde ooit één postmaritale relatie. Bij 11 % gaat het om één LAT-relatie waarin niet samengewoond werd met de nieuwe partner. 13% beëindigde ooit een ongehuwde samenwoonrelatie. 7% van de gescheiden mannen en vrouwen beëindigde twee postmaritale relaties. Bij telkens 2% van die 7% gaat het dan om één respectievelijk twee samenwoonrelaties terwijl de overige 3% personen zijn die twee LAT-relaties hadden na hun scheiding uit het eerste huwelijk. 3% tenslotte beëindigde drie of meer postmaritale relaties. Omgekeerd wil dit zeggen dat voor 66% gescheidenen de wettelijke scheiding uit het eerste huwelijk de laatste relatiebreuk is. 4,5% van alle gescheiden mannen en vrouwen had voor het eerste huwelijk een ongehuwde samenwoonrelatie die beëindigd werd. Deze relaties voor het eerste huwelijk laten we buiten beschouwing in deze bijdrage.

De eerste postmaritale relatie die gescheiden mannen en vrouwen startten, is voor 60 % de huidige relatie. De overige 40% die ooit een eerste relatie startte, maakte na de scheiding uit het eerste huwelijk dus een volgende relatiebreuk mee. We zoomen kort in op de determinanten van beëindiging van deze eerste postmaritale relaties waarbij we differentiëren naargelang leefvorm in deze eerste postmaritale relatie.

57% van de mannen die een eerste postmaritale relatie beëindigd zien, woonden samen

met de nieuwe partner in die relatie. De overige 43% had een eerste postmaritale LAT-relatie. Voor vrouwen is de verhouding wat anders, 52% van de eerste postmaritale relaties die beëindigd worden, zijn relaties waarin niet samengewoond werd met de nieuwe partner.

Beëindiging van een eerste postmaritale relatie gebeurt vooral door een relatiebreuk en veel minder door verweiding. Het aandeel relatie-einden door een verweiding is 2,7%

en 2,6% voor mannen respectievelijk vrouwen.

Eveneens gingen we na of de relaties die tijdens het eerste huwelijk startten en die blijven duren na de scheiding, even stabiel of instabiel zijn als relaties die men pas aanvangt na het feitelijk uit elkaar gaan met de eerste huwelijkspartner. Op basis van chi²-teststatistieken apart voor mannen en vrouwen en per scheidingscohorten stellen we vast dat enkel voor vrouwen gescheiden in de ja-

Tabel 7 Logistische regressies voor relatiebreuk in eerste postmaritale relatie naar relatietype, apart voor mannen en vrouwen

	Alle relaties		LAT		Ongehuwd samenwonend	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Scheidingscohorten (ref.=2001-2005)						
1981-1990	1,104	1,383	0,661	1,176	1,190	1,480
1991-2000	1,289	1,507**	0,906	1,437	1,373	1,538*
Opleidingsniveau (ref.= HO)						
LO-LSO	1,073	1,247	0,996	1,008	1,087	1,309
HSO	1,182	1,237	1,867	1,035	1,097	1,242
Arbeidsituatie* (ref.=(voltijds) werkend)						
Niet-werkend	1,505	1,120	0,464	0,407*	1,934	1,301
Deeltijds werkend		0,970		0,917		0,992
Kinderen* (ref.=geen)						
1	1,086	0,778	0,270*	0,172**	1,384	0,895
2 of meer	1,366	0,934	0,650	0,177**	1,470	1,092
Leeftijd* (ref.= 35 of jonger)						
Ouder dan 35 jaar	0,663*	0,678*	0,525	0,231***	0,733	1,122
Stiefkind in HH						
Ja	1,231	1,000	0,527	0,707	1,397*	1,022
Relatietype (ref.=LAT)						
Ongehuwd samenwonend	0,082***	0,095***	/	/	/	/
N	977	1151	219	316	758	835

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

ren '90 de stabiliteit van eerder begonnen postmaritale relaties verschilt in vergelijking met relaties die beginnen na de feitelijke scheiding uit het eerste huwelijk. Verrassend is evenwel dat de relaties die begonnen tijdens het eerste huwelijk significant minder beëindigd werden nl. 30% versus 40%.

Zijn tot slot de determinanten van beëindiging dezelfde voor LAT-relaties als voor ongehuwde samenwonenrelaties? Hiervoor vergelijken we drie logistische regressies waarin een relatie-einde voor alle eerste postmaritale relaties gemodelleerd worden, alsook voor de onderscheiden LAT- en ongehuwde samenwonenrelaties (tabel 7). We beperken deze modellen tot relatiebreuk. Verweduwing wordt uitgesloten. Immers, determinanten van types van beëindiging kunnen verschillen. Een apart model voor verweduwing is niet mogelijk omwille van de te kleine aantallen in de steekproef.

De resultaten in tabel 7 tonen aan dat relaties waarin men wel samenwoont een aanzienlijk kleinere kans hebben om beëindigd te worden en dit zowel voor mannen als voor vrouwen. Ook de leeftijd waarop men scheidt hangt samen met de kans om de eerste postmaritale relatie al dan niet te beëindigen. Zij die scheiden na hun 35 zullen minder ook een volgende relatie beëindigen.

Wanneer we specifiek kijken naar LAT-relaties zien we dat voor mannen de beëindiging van een eerste postmaritale LAT-relatie samenhangt met het hebben van meerdere kinderen. Als er een kind is op moment van scheiding is de kans dat een LAT-relatie beëindigd wordt kleiner. Bij vrouwen verkleint de kans om een breuk in een LAT-relatie mee te

maken ook wanneer er meerdere kinderen zijn op moment van scheiding. Mogelijk zijn LAT-relaties voor gescheiden mannen en vrouwen met kinderen een bewuste keuze als relatievorm omwille van de kinderen, eerder dan een aanloopfase in de relatie met een nieuw partner. Bij vrouwen is er bovendien een samenhang met de leeftijd op moment van scheiding én met de arbeidssituatie. Ouder dan 35 jaar zijn bij de scheiding uit het eerste huwelijk verlaagt de kans om daarna een breuk in een eerste postmaritale LAT-relatie mee te maken. Ook niet-werkend ten opzichte van werkend zijn doet deze kans aanzienlijk afnemen. Deeltijds in tegenstelling tot voltijds werken leidt niet tot een verhoogde kans om de eerste postmaritale relatie te beëindigen.

Een stiefkind in het huishouden verhoogt voor mannen de kans op een breuk in een eerste postmaritale samenwonenrelatie. Bij vrouwen zijn er geen specifieke determinanten die samenhangen met een breuk in een samenwonenrelatie. Tot slot merken we op dat over cohorten heen vrouwen gescheiden in de jaren '90 meer een breuk in een postmaritale samenwonenrelatie meemaakten dan de vrouwen van de meest recente scheidingscohort. Mogelijk is het relatietraject na scheiding voor deze laatste tot op heden te kort om conclusies met betrekking tot de stabiliteit van eerste postmaritale samenwonenrelaties te formuleren. Opmerkelijk is dat noch de aanwezigheid van eigen kinderen, noch de arbeidsmarktsituatie ooit bepalend zijn om de slaagkans van een postmaritale samenwonenrelatie te bepalen.

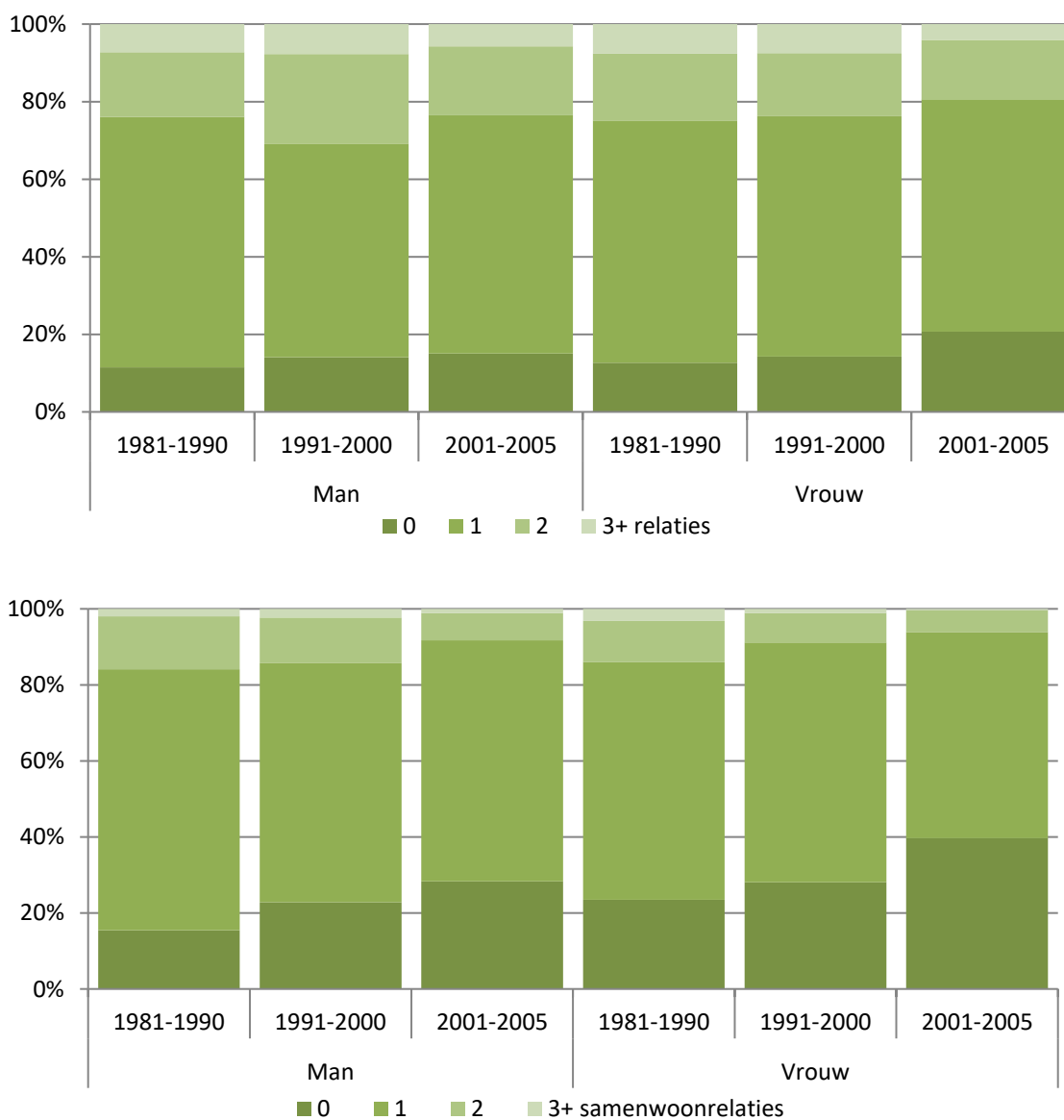

5.5 **HERPARTNEREN IN DE LEVENSLIJP**

In deze laatste resultatensectie bekijken we vanuit een levensloopperspectief de volledige periode na de feitelijke scheiding uit het eer-

ste huwelijk in het licht van nieuwe partnerrelaties. Het aantal relaties dat men had na het eerste huwelijk geven op een eerste manier een levensloopoverzicht van het hele postma-

Figuur 18 Aantal (samenwoon)relaties in de postmaritale periode, apart voor mannen en vrouwen en per scheidingscohort

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

ritale traject van gescheiden mannen en vrouwen. Figuur 18 geeft apart voor elke scheidingscohort het aandeel mannen en vrouwen met een specifiek aantal relaties. In het bovenste staafdiagram beschouwen we alle relaties, het onderste diagram geeft enkel de samenwoonrelaties weer (zie tabel 18 in bijlage voor exacte percentages). Wat opvalt is het beperkt aandeel gescheidenen die een veelheid aan relaties doormaken. Minder dan 2 op tien van de gescheidenen in alle cohorten, maken meer dan 1 samenwoonrelatie door. Als we alle relaties beschouwen, dus ook de LAT-relaties waarin men niet samenwoont met de partner, blijft dat aandeel eveneens beperkt tot maximum 3 op tien.

Een tweede vaststelling bij figuur 18 betreft een kleine variatie over cohorten heen. Dit wil zeggen dat ongeacht de veel kortere duurtijd

van de postmaritale periode ook in de jongste cohorten quasi hetzelfde aandeel personen een tweede of hogere orde relatie startte als in de vroegere cohorten. Moeten we veronderstellen dat de postmaritale relatiestappen altijd in de eerste jaren na de feitelijke scheiding gezet worden en de relatiestatus daarna onveranderd blijft of lijkt het toch dat de jongere cohorte meer transities op vlak van relaties zal doormaken in de toekomst aangezien ze op een kortere tijd al evenveel transities doormaakten? Uitsluitel hiervoor kunnen we pas geven als we de jongste cohorten in de toekomst ook longitudinaal kunnen opvolgen. Op dit moment lijkt het wel nuttig na te gaan op welk moment in de postmaritale periode de oudste scheidingscohort hun laatste relatiestappen gezet hebben.

Tabel 8 geeft weer vóór respectievelijk na

Tabel 8 Duurtijd in maanden in de postmaritale periode waarin men de laatste relatiestatus bereikt, apart voor mannen en vrouwen per scheidingscohort, (in percentielen en %)

	Man			Vrouw		
	1981-1990	1991-2000	2001-2005	1981-1990	1991-2000	2001-2005
p10	1	1	1	1	1	1
p25	36	21	9	33	20	1
Mediaan	87	69	39	72	59	32
p75	162	131	70	182	123	70
p90	231	176	97	244	165	93
% voor 5 jaar	37,71	46,37	67,76	43,02	50,42	69,5
% voor 7 jaar	47,68	56,09	84,57	54,87	59,33	85,91

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

welke duurtijd 10% van de gescheidenen onder beschouwing zijn/haar laatste relatiestatus bereikte (p10 en p90). De spreidingsmaten p25 en p75 geven de overeenkomstige duurtijden weer voor een kwart van de gescheidenen onder beschouwing. De mediaan laat zien dat meer dan de helft van de gescheiden mannen in de jaren '80 zijn laatste relatiestatus realiseert langer dan 7 jaar (87 maanden) na de feitelijke scheiding. Voor vrouwen is dit na 6 jaar (72 maanden). Een kwart realiseert zijn finale relatiestatus na meer dan 13 jaar (162 maanden) feitelijk gescheiden te zijn uit het eerste huwelijk. Bij vrouwen is dat zelfs meer dan 15 jaar (182 maanden) na de feitelijke scheiding. De percentages voor 5 jaar en voor 7 jaar geven op een andere manier weer dat de laatste relatiestatus niet zo gauw na de feitelijke scheiding komt voor de meeste gescheidenen.

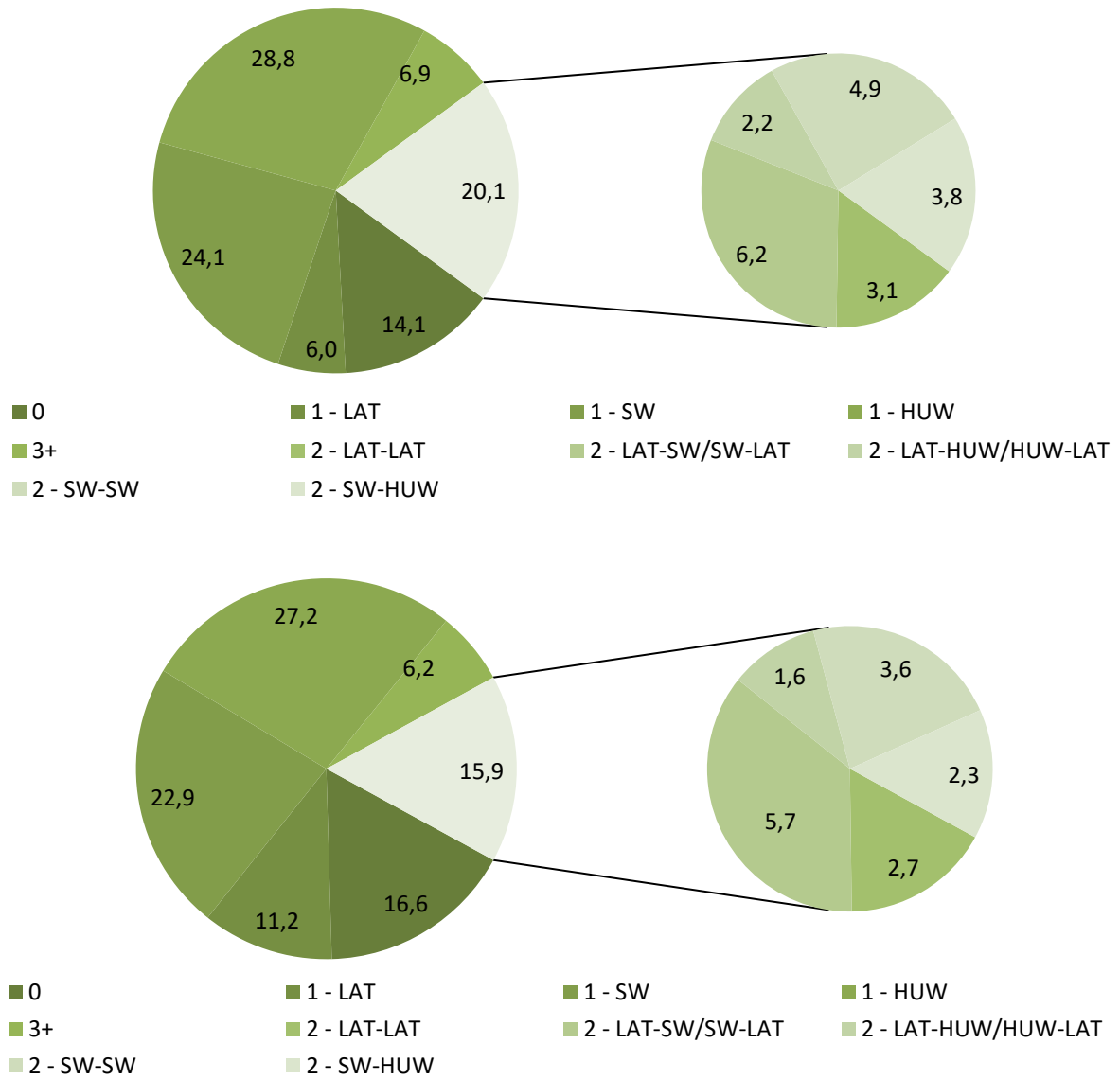
In de jongere cohorten gebeurt de laatste relatiestatus uiteraard veel vroeger aangezien hun postmaritaal parcours korter is tot op heden. Echter, wanneer we tegelijk vaststellen in figuur 18 dat het aantal transitie die deze recenter gescheidenen maken nu al even hoog is als bij de gescheidenen in de oudste scheidingscohorten, kunnen we waarschijnlijk veronderstellen dat postmaritale trajecten in de toekomst complexer en gevarieerder zullen zijn.

Figuur 19 geeft apart voor mannen en vrouwen een totaalbeeld van hun postmaritaal relatieparcours tot aan het moment van interview weer, maar ditmaal bijkomend uitgesplitst naar type van relaties. We onderscheiden in figuur 19 geen aparte scheidingscohorten. 14% van de mannen en 17% van de vrouwen had nog nooit een postmaritale relatie en

bleef dus gedurende de hele periode na het eerste huwelijk single, 6% respectievelijk 11% is in of na een eerste LAT-relatie, 24% respectievelijk 23% is in of na een eerste postmaritale ongehuwde samenwoonrelatie en 27% respectievelijk 28% is in of na een eerste gehuwde samenwoonrelatie. 20% respectievelijk 16% startte ooit een tweede postmaritale relatie. Het detail naar relatietype voor de gescheidenen met twee postmaritale relaties wordt weergegeven in het kleinste cirkeldiagram. Het aandeel gescheiden mannen en vrouwen dat twee keer ongehuwd of gehuwd samenwoonde blijft beperkt tot 9% respectievelijk 6%. Een andere 7% respectievelijk 6% van de gescheiden mannen en vrouwen startte ooit een derde postmaritale relatie.

Het overzicht van de opeenvolging van relaties die gescheiden mannen of vrouwen hadden, weergegeven in figuur 19, wordt in figuur 20 gedetailleerd door het single zijn als een aparte categorie op te nemen in de berekening van de percentages. Figuur 20 geeft vooreerst het aandeel gescheidenen dat een specifieke sequentie van relaties versus single zijn doormaakt. Bijkomend wordt er van rechts naar links een cumulatief percentage (tussen haakjes weergegeven) berekend waardoor van links naar rechts afgelezen kan worden hoeveel personen een specifiek traject aflegden met een specifieke relatielang onder beschouwing. Bijvoorbeeld, er zijn voor de hele groep van gescheiden mannen heden 1,7% in een tweede LAT-relatie nadat ze ook al een eerste postmaritale LAT-relatie beëindigde, maar cumulatief hadden 5,3% van alle gescheiden mannen ooit een eerste en daarna ook een tweede LAT-relatie. Van die 5,3% is heden 1,7% nog steeds in die tweede LAT-relatie.

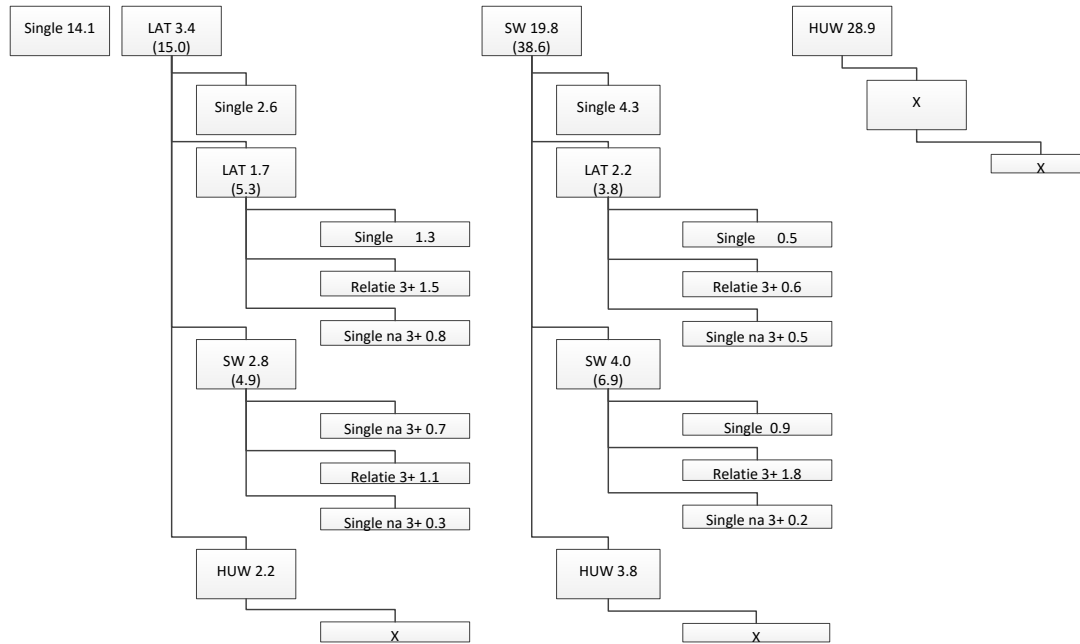
Figuur 19 Aandeel gescheidenen naar aantal en type postmaritale relaties,apart voor mannen (boven) en vrouwen (onder)

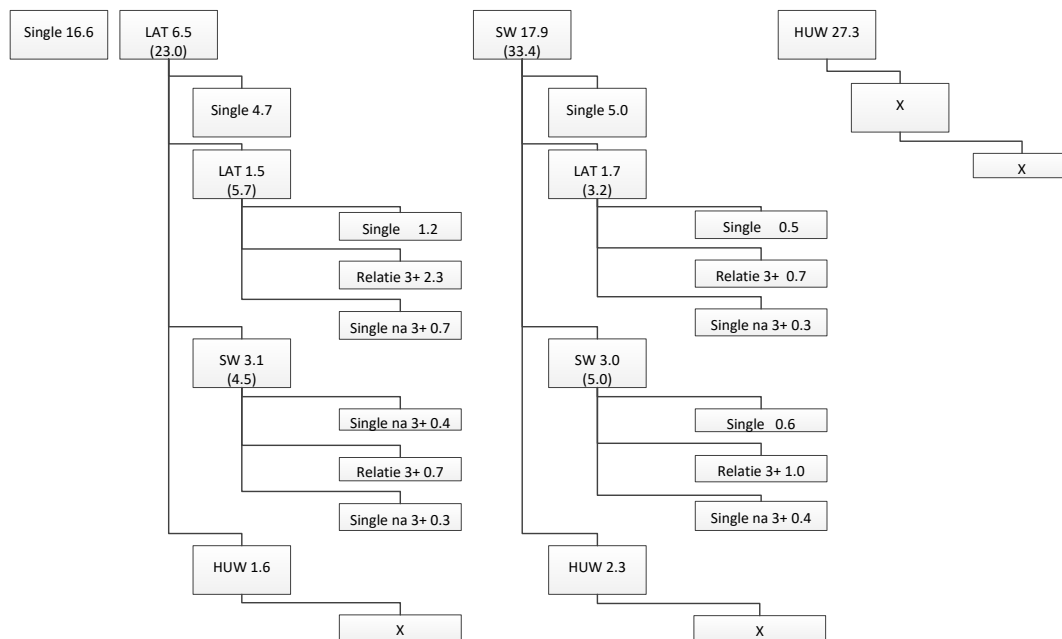
Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

Figuur 20 Relatietrajecten volgens relatietype en relatierang, voor mannen en vrouwen (in %)

MANNEN

VROUWEN

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

Voor 1,3% is die relatie beëindigd en begon er geen nieuwe. Voor 1,5 % is er een derde of hogere orde relatie (ongeacht type) aan de gang en de overige 0,8% zijn single na de beëindiging van een derde of hogere orde relatie (ongeacht type). De "X" in figuur 20 tenslotte laten duidelijk zien welke relatietrajecten door het steekproefdesign uitgesloten waren. In de categorisering van postmaritale relatietrajecten op basis van de data van "Scheiding in Vlaanderen" zijn alle trajecten die een einde van een tweede huwelijk includeren, afwezig.

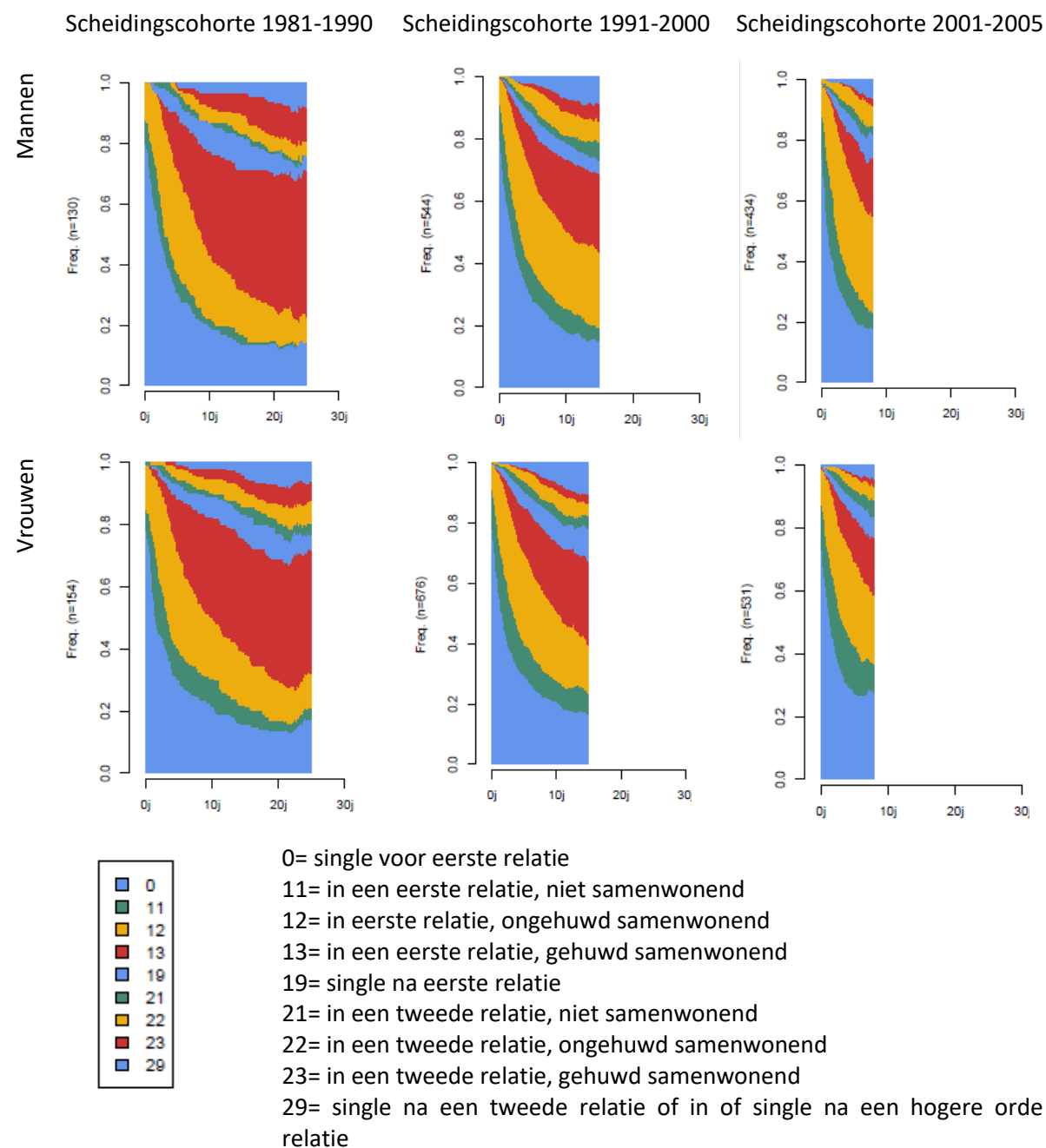
Vervolgens bekijken we de opeenvolging van postmaritale relaties van gescheidenen met een levenslopperspectief door ook een tijdsdimensie op te nemen in de analyse. Voor elke tijdsvak in figuren 21 en 22 geeft een kleurvlak aan welk aandeel van de gescheidenen single zijn of in een relatie zijn waarbij we onderscheid maken naar rang en type. Qua type onderscheiden we in figuur 21 LAT-relaties waarin niet samengewoond wordt en ongehuwde en gehuwde samenwonenrelaties. Figuur 22 is daarentegen beperkt tot enkel samenwonenrelaties. Wat de relatierang betreft onderscheiden we eerste en tweede postmaritale relaties, de beëindiging van de tweede relatie, alsook de start of beëindiging van hogere orde relaties worden tot één categorie gebundeld. De figuren zijn opgebouwd met onderaan de single periode voor de eerste (samenwonen)relatie over de eerste en tweede (samenwonen)relatie met alle onderscheiden relatiefasen als middelste kleurvlakken tot aan de hogere orde relaties bovenaan.

De figuren tonen aan dat over cohorten heen het herhuwen duidelijk afneemt en het ongehuwd samenwonen aan belang wint. Ook de periode van single zijn na de feitelijke schei-

ding uit het eerste huwelijk evolueert over cohorten heen. Deze periode duurt in de oudste scheidingscohorten voor vrouwen langer dan voor mannen. Recenter is er een inhaalbeweging gemaakt door vrouwen. Vrouwen gaan ook duidelijk minder samenwonen dan mannen. Ze blijven meer in een LAT-relatie, ook op vlak van timing van samenwonen is er in de recente cohorten een inhaalbeweging gemaakt door vrouwen. Mannen van de scheidingscohort van de jaren '80 herhuwen meer dan vrouwen. Ongeveer 30% beëindigde ooit een postmaritale relatie, LAT-relaties inbegrepen.

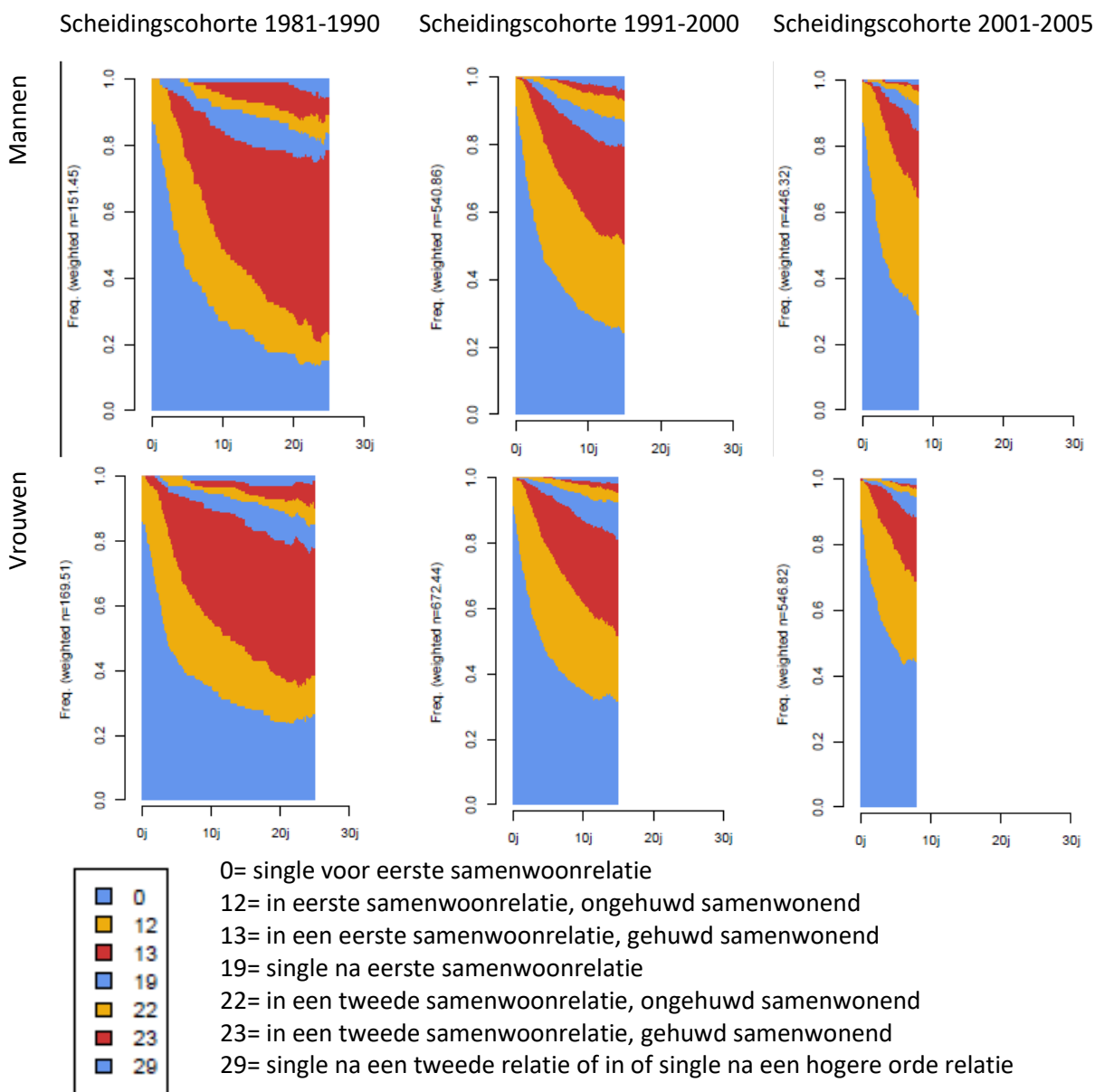
Tot slot brengen we de prevalentie van verschillende leefvormen en de duurtijd die men doorbrengt in een specifieke relatiestatus samen, door per scheidingscohort (voor 5 jaar en voor 10 jaar na de feitelijke scheiding uit het eerste huwelijk) het aandeel van de totale duurtijd per relatiestatus weer te geven. Bij mannen zien we in figuur 23 een duidelijke evolutie over tijd waarin het single zijn de eerste vijf jaar na feitelijke scheiding afneemt over cohorten, terwijl de LAT-relatie en het ongehuwd samenwonen toenemen. Bij vrouwen zijn de verschillen over cohorten kleiner. De grafieken voor de eerste 10 jaar bij mannen en vrouwen van scheidingscohorten uit de jaren '80 en '90 volgen dezelfde tendensen maar de langere duurtijd onder beschouwing doet de verschillen wat uitvlakken.

Figuur 21 Voorkomen van postmaritale LAT- en samenwoonrelaties naar type en rang in de levensloop vanaf de feitelijke scheiding, apart voor mannen en vrouwen en per scheidingcohort

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

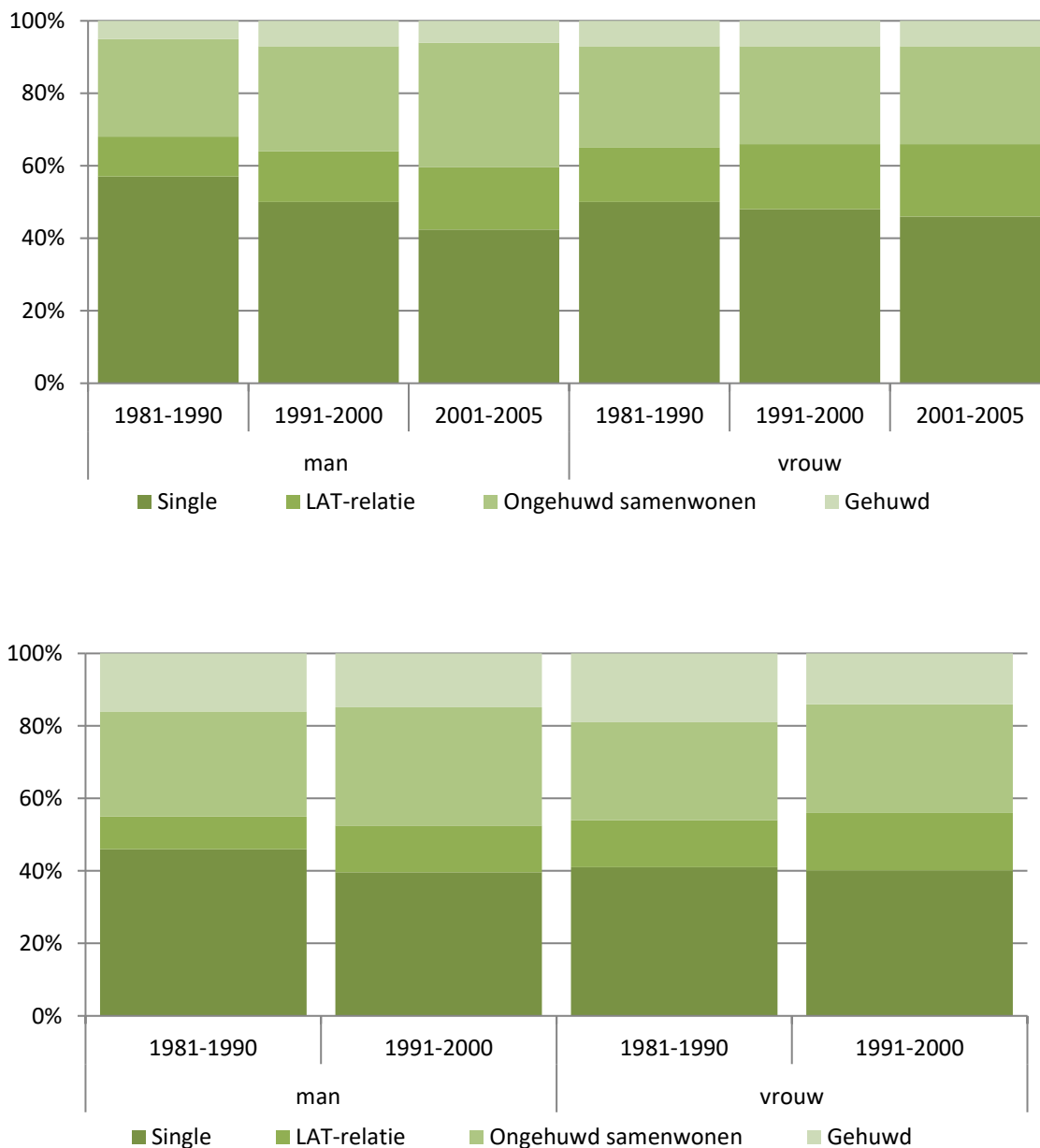
Figuur 22 Voorkomen van postmaritale samenwoonrelaties naar type en rang in de levensloop vanaf de feitelijke scheiding, apart voor mannen en vrouwen en per scheidingcohort

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

Figuur 23 Relatieve duurtijd in specifieke relatiestatus de eerste 5 (boven) respectievelijk 10 (onder) jaar na de feitelijke scheiding uit het eerste huwelijk, apart voor mannen en vrouwen en per scheidingcohort (in %)

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-10

6 BESLUITEN EN BELEIDSAANBEVELINGEN

In deze bijdrage namen we herpartneren na de feitelijke scheiding uit het eerste huwelijk onder de loep. Herpartneren werd op verschillende manieren gedefinieerd. In een eerste betekenis werd herpartneren beschouwd als het aangaan van een nieuwe relatie ongeacht er al dan niet samengewoond werd met de nieuwe partner. Opnieuw samenwonen – ongehuwd dan wel gehuwd – was een tweede vorm van herpartneren die we in deze bijdrage exploreerden. Tenslotte kwam herhuwen aan bod. De data die we gebruikten zijn afkomstig van het project “Scheiding in Vlaanderen”. Dit project leverde een bijzondere databank op met rijke informatie over relatietrajecten na de scheiding uit het eerste huwelijk.

Vijf sets van onderzoeksvragen kwamen achtereenvolgens aan bod. Ze betreffen het voorkomen en de timing van herpartneren, de huidige partnerstatus en gezinssituatie van gescheiden personen, kenmerken van de partners in de huidige postmaritale relatie, beëindigde postmaritale relaties en postmaritale relaties in levensloopsperspectief. Telkens werden apart voor mannen en vrouwen en waar relevant per scheidingscohorten antwoorden geformuleerd. De scheidingscohorten werden samengesteld op basis van het jaar van de wettelijke scheiding in drie groepen: 1981-1990, 1991-2000, 2001-2005. We herhalen dat respondenten die twee scheidingen meemaakten, niet opgenomen zijn in de steekproef. We werken met gewogen analyses wat toelaat binnen maar ook over scheidingscohorten heen resultaten weer te geven. De

conclusies per sectie worden hierna in een notendop weergegeven.

Over het voorkomen en de timing van herpartneren lieten de SiV-data een zestal vaststellingen toe. Vooreerst gaan vrouwen die na 2000 gescheiden zijn, sneller een nieuwe relatie aan dan de vrouwen die eerder scheidden. Een gelijkaardige evolutie zien we voor het opnieuw gaan samenwonen. Vrouwen gaan recenter sneller opnieuw samenwonen in vergelijking met vroeger.

Ten tweede is er de rol van het opleidingsniveau. Voor de scheidingscohorten van 2001-2005 zien we dat midden of hoger opgeleid zijn en sneller een nieuwe relatie starten hand in hand gaan, vooral bij mannen. Vooral de laag opgeleide mannen hebben de minste herpartnerkansen (zie ook Pasteels e.a. 2012). Bij opnieuw samenwonen is de trend anders. Daar zijn het vooral de midden opgeleiden die sneller herpartneren. De verschillen zijn meer uitgesproken bij vrouwen. Dit doet vermoeden dat op vlak van opnieuw gaan samenwonen de nood- en de aantrekkelijksheidshypothese van de Graaf en Kalmijn (2003), met het oog op opleidingsniveau uitgewerkt in concrete hypothesen in vorige onderzoek (Pasteels e.a., 2012), voor deze vrouwen met een middelmatig opleidingsniveau tegelijk opgaan. Wat een tweede huwelijk betreft zijn er eveneens opleidingsverschillen maar het patroon is omgekeerd bij mannen en vrouwen. Vooral hoger opgeleide mannen en midden opgeleide vrouwen hertrouwen, midden opgeleide mannen en hoger opgeleide vrouwen hertrouwen het minst vaak.

Ten derde zijn er de kinderen die een rol spelen in herpartnering. Zowel om een relatie te

starten als om opnieuw samen te wonen zijn kinderen voor vrouwen een grotere belemmering dan voor mannen. Na 5 jaar woont 68% mannen en 67% vrouwen zonder kinderen opnieuw samen, in geval van kinderen is dat 59% en 47% voor mannen respectievelijk vrouwen.

De arbeidssituatie laat eveneens verschillen optekenen wat herpartnersen betreft. Mannen die niet werken gaan minder een relatie aan dan werkende mannen, voor opnieuw gaan samenwonen vlakken de verschillen wat uit. Bij vrouwen zien we vooral dat deeltijds werken samengaat met de hoogste kans om een relatie te starten, opnieuw samen te wonen of te huwen. Waarschijnlijk hebben deze vrouwen door hun deeltijdse arbeid toch wel financiële nood aan een (samenwoon)relatie en zijn ze tegelijk aantrekkelijk genoeg als nieuwe partner omdat ze een inkomen voorzien maar ook tijd ter beschikking hebben om een nieuwsamengesteld gezin te managen.

Ten vijfde stellen we vast dat ouder dan 35 jaar zijn, aanzienlijk de kansen vermindert om te herpartnersen.

Tot slot starten een vijfde van de gescheiden mannen en vrouwen een nieuwe relatie nog voor ze het samenwonen met de huwelijkspartner stopgezet hebben. Weinig determinanten uit de set van scheidingscohorten, opleidingsniveau, arbeidssituatie, aanwezigheid van kinderen en de eigen leeftijd op moment van scheiding zijn betekenisvol om deze groep te omschrijven. Lager opgeleide mannen en vrouwen met 2 of meer kinderen startten minder een relatie voor het samenwonen met de eerste huwelijkspartner beëindigd is. We

vermoeden dat zij minder aantrekkelijke partners zijn op de relatiemarkt.

Een volgende set van onderzoeksvragen betrof de partnerstatus en gezinssituatie van gescheidenen anno 2010. Heden zijn 22% van de mannen en 28% van de vrouwen gescheiden tussen 1981 en 2005 single. 40% respectievelijk 35% is herhuwd, 29% respectievelijk 27% is ongehuwd samenwonend. Een kleinere groep mannen en vrouwen, nl. 9% respectievelijk 11% van de mannen en vrouwen is in een LAT-relatie. Over scheidingscohorten heen zien we opnieuw dat de hertrouwintensiteit afneemt. Het aandeel gescheidenen die heden ongehuwd samenwonen en het aandeel gescheidenen met een LAT-relatie verdubbelen als we de jongste en de oudste scheidingscohorten vergelijken.

De huidige relatie is voor 72% van de mannen en 76% van de vrouwen de eerste postmaritale relatie. In 21% respectievelijk 17% gaat het om een tweede postmaritale relatie.

De mediane totale duurtijden van de huidige postmaritale relatie bij mannen en vrouwen bedragen 114 respectievelijk 116 maanden. Uit de duurtijden die gescheidenen doorbrengen in de verschillende fasen van hun relatie, - we onderscheiden de fase waarin de partners niet, ongehuwd respectievelijk gehuwd samenwonen-, zien we dat vrouwen langer in de fase van niet samenwonen blijven. We concluderen dus dat vrouwen vaker een LAT-relatie verkiezen of langer in een LAT-relatie blijven dan mannen. Kinderen spelen hierin een belangrijke rol.

Verder onderscheiden verschillende relatietypen zich duidelijk door de duurtijd waarin men in een specifieke fase blijft. Het is niet zo dat

de LAT-relaties of de ongehuwde samenwoonrelaties telkens de kortere relaties zijn waarin er nog een volgende fasen te verwachten valt. Dit toont aan dat postmaritale relaties werkelijk gevarieerd ingevuld worden wat relatietype betreft. In een multivariaat model toetsen we voor relaties die minstens vijf jaar geleden begonnen zijn, wie kiest voor gehuwd versus ongehuwd samenwonen. Bij mannen maken de determinanten onder beschouwing, zijnde het opleidingsniveau, de arbeidssituatie, de aanwezigheid van kinderen en de eigen leeftijd op moment van scheiding, niet uit, voor vrouwen bevorderen lager of midden opgeleid zijn en niet werken de keuze voor een huwelijk in vergelijking met ongehuwd samenwonen. Ouder dan 35 jaar zijn op moment van scheiding verlaagt deze huwelijksintensiteit.

Specifieke aandacht was er voor eenoudergezinnen alsook voor nieuwsamengestelde gezinnen. Een vijfde van de vrouwen gescheiden tussen 2001 en 2005 leeft alleen met een kind in het huishouden, bij de overeenkomstige groep mannen is dat 10%. Vooral single vrouwen leven na de scheiding samen met kinderen. Van de vrouwen die gescheiden zijn tussen 2001 en 2005, leven heden 29% respectievelijk 46% met 1 versus 2 of meer kinderen. Bij de single mannen zijn de overeenkomstige percentages 16% en 27%. Daartegenover staan de nieuwsamengestelde gezinnen. Deze gezinnen, ontstaan na een scheiding tussen 2001 en 2005, met een gezamenlijk kind komen meer voor bij gescheiden mannen dan bij vrouwen. Stiefkinderen komen meer voor bij gescheiden mannen dan bij vrouwen.

Aan de hand van een derde set van onderzoeksvragen bekeken we de kenmerken van

de partners in de huidige postmaritale relatie. Minder dan 2% van de gescheiden mannen en vrouwen die in hun eerste huwelijk met iemand van de andere sekse waren getrouwd, zijn in hun huidige postmaritale samen met iemand van hetzelfde geslacht. Qua leeftijd zijn er grote verschillen wat herpartnering van mannen en vrouwen betreft. Mannen kiezen veelal een jongere partner. Maar liefst 28% van de mannen in een nieuwe relatie kiest een partner die meer dan 7 jaar jonger is. Bij vrouwen is dit 6%. Zij zijn vooral samen met een partner die even oud is (46%) of ouder (39%). Wat het opleidingsniveau betreft zien we dat nieuwe partners vaker hoger en midden opgeleid zijn dan ex-partners. Het zijn vooral de mannen die een nieuwe partner kiezen die hoger opgeleid is dan de ex-partner uit het eerste huwelijk. Bij de middengroep qua opleiding van de gescheiden mannen en vrouwen blijven de homogame relaties op vlak van opleiding primeren. Bij lager opgeleide gescheiden mannen en vrouwen vervalt het overwicht aan homogame relaties. Bij hoger opgeleiden zijn het vooral de mannen die meer dan vrouwen een nieuwe partner kiezen die wanneer de ex-partner laag opgeleid was, een nieuwe partner kiezen met een midden of hoger opleidingsniveau. Ook een gelijkenis op vlak van kinderen is aanwezig. 58% van de gescheiden mannen met eigen kinderen, heeft een nieuwe partner met kinderen. Bij 62% vrouwen met kinderen vinden we een nieuwe partner met kinderen. Inwonende stiefkinderen komen meer voor bij mannen als bij vrouwen. Ongeveer een derde van de gescheiden mannen heeft stiefkinderen in het huishouden terwijl dit bij vrouwen minder dan 20% is. 51% van de gescheiden mannen heeft een partner die eveneens een echtscheiding

doormaakte, bij vrouwen is dat 62%. Tenslotte vonden we dat in 77% van de huidige postmaritale relaties beide partners werkend of niet-werkend zijn.

Een vierde set onderzoeksvragen betrof beëindigde postmaritale relaties. Ongeveer 30% van de gescheiden mannen en vrouwen beëindigde ooit een of meerdere postmaritale relaties. Hierbij gaat het zowel om LAT-relaties als ongehuwde samenwonenrelaties. Het relatie-einde komt er grotendeels door een relatiebreuk. Verweduwing komt veel minder voor (slechts 3%). Relaties die beginnen alvorens het samenwonen met de eerste huwelijks-partner beëindigd wordt, hebben niet meer kans om op de klippen te lopen. Integendeel zelfs, voor vrouwen van de scheidingscohort 1991-2000 bleken deze relaties zelfs stabiel.

Tot slot waren er de onderzoeksvragen waarbij we de opeenvolging van postmaritale partnerrelaties in de levensloop nader bekeken. Opvallend hierbij was de minderheid van gescheiden mannen en vrouwen die een veelheid aan postmaritale relaties doormaken. Minder dan 2 op de 10 maken meer dan 1 postmaritale samenwonenrelatie door. Anderzijds bereikt men de laatste relatiestatus niet zo snel na de feitelijke scheiding uit het eerste huwelijk. Slechts 5 à 6 op de 10 mannen en vrouwen gescheiden in de jaren '80 en '90 hebben vóór 7 jaar na de feitelijke scheiding hun laatste relatiestatus bereikt. De analyse van volledige postmaritale relatietrajecten bevestigde dat herhuwen afneemt, dat de single-periode na de feitelijke scheiding evolueert over cohorten heen en verschillend is voor mannen en vrouwen, en dat vrouwen minder maar recenter toch sneller herpartne-

ren dan mannen en dat vrouwen meer dan mannen in een LAT-relatie zijn.

Alhoewel deze studie geen informatie verschaft over relatietrajecten na tweede of hogere orde huwelijken, is de beleidsrelevantie van deze onderzoeksresultaten toch aanzienlijk. Vanuit een algemeen oogpunt is inzicht verwerven in het mechanisme van herpartneren essentieel aangezien het hebben van een partner, in dit geval na de scheiding uit een eerste huwelijk, belangrijke gevolgen heeft voor allerlei levensdomeinen en dus invloed heeft op het hele pallet van economisch, sociaal en emotioneel welbevinden.

Meer concreet is het onder de aandacht brengen van de groep van gescheidenen die nooit herpartneren relevant aangezien zij voor het beleid een doelgroep kan zijn met het oog op armoedebestrijding. We weten immers dat specifieke groepen door een scheiding en het uitblijven van een nieuwe partnerrelatie een verhoogd risico kennen om in een maatschappelijk meer kwetsbare positie terecht te komen (Defever & Mortelmans, 2011; Kruyft-hoofd & Mortelmans, 2011; Pasteels e.a., 2014a). Ook deze bijdrage toont aan dat zowel voor mannen als voor vrouwen lager opgeleid zijn en niet werkend zijn de kans op herpartneren verlaagt. Bijkomend zijn kinderen vooral voor vrouwen een belemmering om opnieuw te gaan samenwonen. Vaak blijven vrouwen in een LAT-relatie waardoor de economische schaalvoordelen van een samenwonenrelatie hen niet te beurt vallen. Speciale beleidsaandacht moet dan ook gaan naar eenoudergezinnen.

Vervolgens is het om beleidsredenen interessant om weten welk aandeel van de relaties,

hier beperkt tot postmaritale relaties, officieel geregistreerd zijn doordat men kiest voor een wettelijke samenwoning of een huwelijk, en welk aandeel van de relaties overige leefvormen zijn. Ook in relaties na een eerste huwelijk is er een gedaalde huwelijksintensiteit wat maakt dat registergegevens over relatievorming in de postmaritale periode belangrijke hiaten kennen. Zolang een accurate registratie van feitelijke leefvormen ontbreekt, blijven we aangewezen op surveygegevens.

Ten derde is een studie over herpartnering relevant om wetswijzigingen inzake echtscheiding, zoals de wet van 18 juli 2006 met betrekking tot het verblijfsco-ouderschap, die invloed hebben op de arbeidsmarktpositie van vrouwen te evalueren in het licht van relatiedynamieken na echtscheiding. In ander onderzoek toonden we immers al aan dat de verblijfsregeling van de kinderen opgenomen in een discrete event history model een belangrijke determinant van herpartnering is (Pasteels e.a., 2014b). Vervolgonderzoek kan deze bevinding verfijnen door specifieke statistische modellen te gebruiken. Een andere studie die we uitvoeren in de nabije toekomst betreft de wederzijdse invloed van postmaritale relatietrajecten tussen ex-partners van eenzelfde huwelijk.

7 REFERENTIES

- ADSEI (2012) Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie - Thematische Directie Samenleving, <http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/bevolking>.
- Beaujouan, E. (2012), Repartnering in France: the role of gender, age and past fertility. *Advances in Life Course Research*, 17, 69-80.
- Cantillon, B., Verbist, G., & De Maesschalck, V. (2003). Sociaal-economische levensomstandigheden van eenoudergezinnen in België. Antwerpen.
- Corijn, M. (2005), Huwen, uit de echt scheiden en hertrouwen in België en in het Vlaamse Gewest. Een analyse op basis van Rijksregistergegevens. Brussel: CBGS-Werkdocument, 5.
- Corijn, M. & Lodewijckx, E. (2009) Echtscheiding en leefvorm na echtscheiding in het Vlaamse Gewest: verschillen naar herkomst. Brussel: SVR-rapport, 4.
- Dean, G., & Gurak, D. T. (1978). Marital Homogamy the Second Time around. *Journal of Marriage and Family*, 40(3), 559–570.
- Defever, C. & Mortelmans, D. (2011). De socio-economische positie van vrouwen en mannen na de transitie echtscheiding en verweiding: een longitudinale studie op de Kruispuntbank Sociale Zekerheid. Steunpunt Gelijkekansenbeleid Consortium Universiteit Antwerpen en Universiteit Hasselt.
- Defever, C., Van Lancker, W., Mortelmans, D., & Cantillon, B. (2013). De inkomenspositie van alleenstaande ouders. In M. Callens (Ed.), *Sociale Staat van Vlaanderen 2013* (in druk). Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Gemeenschap.
- de Graaf, P.M. & M. Kalmijn (2003), Alternative routes in the remarriage market: Competing-risk analyses of union formation after divorce. *Social Forces*, 81, 4, 1459-1498.
- de Jong Gierveld, J. (2002), The dilemma of repartnering: considerations of older men and women entering new intimate relationships in later life. *Ageing International*, 27, 4, 61-78.
- de Jong Gierveld, J. (2004). Remarriage, Unmarried Cohabitation, Living Apart Together: Partner Relationships Following Bereavement or Divorce. *Journal of Marriage and Family*, 66(1), 236–243.
- Dewilde, C. & W. Uunk (2008), Remarriage as a way to overcome the financial

- consequences of divorce- a test of the economic need hypothesis for European women. *European Sociological Review*, 24, 3, 393-407.
- Dykstra, A.P. & A. Poortman (2009), Economic resources and remaining single: trends over time. *European Sociological Review*, 26, 3, 277-290.
- Gabadinho, A., Ritschard, G., Studer, M. & Muller, N. (2011). Mining sequence data in R with the TraMineR package: A user's guide. Department of Econometrics and Laboratory of Demography. University of Geneva, Switzerland
- Gelissen, J. (2004). Assortative mating after divorce: a test of two competing hypotheses using marginal models. *Social Science Research*, 33, 361–384.
- Geurts, K. (2006). De arbeidsmarktpositie van alleenstaande ouders. Nieuwe bevindingen uit het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming. Leuven: Steunpunt Werkgelegenheid, Arbeid en Vorming.
- Heylen, L., I. Pasteels, D. Mortelmans (2012) Feelings of loneliness in single parent families. Paper presented at the CFR seminar 'New Family Forms Following Family Dissolution: Consequences in/on Postmodern Society', held in Leuven on 12-14 September 2012.
- Hughes, J. (2000), Repartnering after divorce. Marginal mates and unwedded women. *Family Matters*, 55, 16-21.
- Jacobs, J. A., & Furstenberg, F. F. (1986). Changing Places: Conjugal Careers and Women's Marital Mobility. *Social Forces*, 64(3), 714–732.
- Jansen, M., D. Mortelmans, L. Snoeckx (2009), Repartnering and (re)employment: strategies to cope with the economic consequences of partnership dissolution. *Journal of Marriage and the Family* 71:5, 1271-1293.
- Kalmijn, M., & J. Gelissen (2002), Kinderen krijgen in tweede huwelijken: Bevindingen op basis van Nederlandse levensloopgegevens. *Bevolking en gezin*, 31(1), 51-77
- Keij, I. & C. Harmsen (2001), Repartnering: living with a new partner after breaking up. Paper presented at European Population Conference, Helsinki.
- Kruyfhoofd, M. & Mortelmans, D. (2011). Gezin en arbeid in je eentje : combinatiestrategieën van alleenstaande moeders en vaders. *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, 27 (4), 487-506.
- Lampard, R. & K. Peggs (1999), Repartnering: the relevance of parenthood and gender to cohabitation and remarriage among the

- formerly married. *British Journal of Sociology*, 50, 443-465.
- Latten, J. (2004), Trends in samenwonen en trouwen. De schone schijn van burgerlijke staat. *Bevolkingstrends*, 4e kwartaal, 46-60.
- Lodewijckx, E. (2008), Veranderende leefvormen in het Vlaamse Gewest, 1990-2007 (en 2021). Een analyse van de Rijksregistergegevens. Brussel: SVR-rapport 3.
- Marx, I., & Nelson, K. (Eds.). (2012). Minimum income protection in flux. Hampshire: Palgrave MacMillan.
- Matthijs, K. (1987), Hertrouwen of samenwonen na echtscheiding: een statusintegratiehypothese. *Tijdschrift voor Sociologie*, 2-3, 69-102.
- Meggiolaro, S. & F. Ongaro (2008), Repartnering after marital dissolution. Does context play a role? *Demographic Research*, 19, 1913-1934.
- Mortelmans, D., & Dewilde, C. (2008). De economische gevolgen van echtscheiding: armoederisico's en copingstrategieën. In J. Vranken & ea. (Eds.), *Armoede en sociale uitsluiting. Jaarboek 2008* (pp. 199-219). Leuven: Acco.
- Mortelmans, D, I. Pasteels, P. Bracke, K. Matthijs, J. Van Bavel & C. Van Peer (Eds) (2011), *Scheiding in Vlaanderen*. Leuven: Acco.
- Mueller, C. W., & Pope, H. (1980). Divorce and Female Remarriage Mobility: Data on Marriage Matches after Divorce for White Women. *Social Forces*, 58(3), 726-738.
- Ní Brolcháin, M. (1988). Changing Partners: A Longitudinal Study of Remarriage. *Population Trends*, 54, 27-34.
- Ono, H. (2005). Marital history homogamy between the divorced and the never married among non-Hispanic whites. *Social Science Research*, 34, 333-356.
- Parker, R. (1999), Repartnering following relationship breakdown. *Family Matters*, 53, 39-43.
- Pasteels, I., Mortelmans, D., Van Bavel, J. (2011), Steekproef en dataverzameling. In D. Mortelmans e.a. (Eds.), *Scheiding in Vlaanderen*. Leuven: Acco, 27-64.
- Pasteels, I. & Mortelmans, D. (2011), Huwen en scheiden in de levensloop. In D. Mortelmans, I. e.a. (Eds.), *Scheiding in Vlaanderen*. Leuven: Acco, 65-84
- Pasteels, I., Corijn, M. & Mortelmans, D. (2012a). Een nieuwe partner na een echtscheiding? Opleidingsverschillen bij mannen en vrouwen in Vlaanderen. *Tijdschrift voor Sociologie*, 33 (3/4), 331-352.

- Pasteels I., Mortelmans, D., Bracke, P., Matthijs, K., Van Bavel, J. & Van Peer, C. (2012b) *Divorce in Flanders. Methodology*. Antwerp: University of Antwerp.
- Pasteels, I., Heylen, L. & Mortelmans, D. (2014a) Eenzaamheid na scheiding: verdomd alleen, gelukkig met twee of... ? *Relaties en Nieuwe gezinnen*, 4,1 (in druk).
- Pasteels, I., Mortelmans, D., Theunis, L. & Van Bavel, J. (2014b, in voorbereiding). Herpartners na een eerste huwelijk ontleed. Een verklaringsmodel voor Vlaamse scheidingscohorten 1981 -2005.
- Shafer, K. M. (2009). Gender Differences in Remarriage: Marriage Formation and Assortative Mating After Divorce. Ohio State University.
- Skew, A., A. Evans & E. Gray (2009), Repartnering in the United Kingdom and Australia. *Journal of Comparative Family Studies*, 40, 4, 563-585.
- Spijker, J.J.A., C. Simo, & M. Solsona (2010), Recent trends in union formation and parenthood after separation or divorce in Europe. Paper voorgesteld op de European Population Conference, Vienna, 1-4 september 2010.
- Sweeney, M. M. (1997). Remarriage of women and men after divorce: The role of socioeconomic prospects. *Journal of Family Issues*, 18(5), 479–502.
- Sweeney, M. M. (2002), Remarriage of women and men after divorce. *Journal of Family Issues*, 18, 479-502.
- Symoens, S., E. Colman, I. Pasteels & P. Bracke (2011), Welbevinden van (ex-)partners en kinderen. In D. Mortelmans e.a. (Reds), *Scheiding in Vlaanderen*. Leuven: Acco, 237-266.
- Theunis, L. & Van Bavel, J. (2012a) Opleidingshomogame en heterogame relatievorming na echtscheiding in Vlaanderen. Paper voorgesteld op de Dag van de Sociologie, Utrecht, 24 mei 2012.
- Theunis, L. & Van Bavel, J. (2012b) Educational assortative mating after divorce: a competing risks analysis using a large survey in Flanders (Belgium). Paper voorgesteld op European Divorce Research Conference, Helsinki, 11–13 October 2012.
- Vincent-Lancrin, S. (2008), The reversal of gender inequalities in higher education: an ongoing trend. Higher Education to 2030. Vol.1: Demography, 265-298, Paris: OECD.
- Vranken e.a. (2007), *Armoede en sociale uitsluiting. Jaarboek 2007*. Leuven: Acco.
- Wobma, E. & A. de Graaf (2009), Scheiden en weer samenwonen. *Bevolkingstrends*, 4e kwartaal, 14-21.

Whyte, M. K. (1990). *Dating, Mating, and Marriage*. New York: Aldine de Gruyter.

Wu, Z. & C.M. Schimmele (2005), Repartnering after first union disruption. *Journal of Marriage and Family*, 67, 27-36.

Xu, X., C.D. Hudspeth & J.P. Bartkowski (2006), The role of cohabitation in remarriage. *Journal of Marriage and Family*, 68, 261-274.

8 APPENDIX

Tabel 9 Herpartnerkans op specifieke duurtijden sinds feitelijke scheiding, apart voor mannen en vrouwen, naar scheidingscohort (in %)

Een nieuwe relatie									
	Man				Vrouw				
	1981- 2005	1981- 1990	1991- 2000	2001-2005	1981- 2005	1981- 1990	1991- 2000	2001- 2005	2001- 2005
0 jaar	20	23	20	19	20	16	19	22	22
1 jaar	45	39	48	43	46	32	43	51	51
2 jaar	62	61	64	59	58	53	56	64	64
5 jaar	78	79	79	77	78	74	77	80	80
10 jaar	86	89	87	83	86	84	86	86	86
Mediane duur in maanden	15	18	13	13	15	23	19	12	12
Opnieuw samenwonen									
	Man				Vrouw				
	1981- 2005	1981- 1990	1991- 2000	2001-2005	1981- 2005	1981- 1990	1991- 2000	2001- 2005	2001- 2005
1 jaar	24	22	24	25	24	19	22	27	27
2 jaar	37	38	38	36	38	32	37	40	40
5 jaar	61	65	63	57	63	65	61	64	64
10 jaar	74	80	75	72	75	82	74	73	73
Mediane duur in maanden	39	38	37	43	36	36	38	34	34
Een tweede huwelijk									
	Man				Vrouw				
	1981- 2005	1981- 1990	1991- 2000	2001-2005	1981- 2005	1981- 1990	1991- 2000	2001- 2005	2001- 2005
2 jaar	5	4	4	4	4	1	5	3	3
5 jaar	20	24	20	19	19	23	19	17	17
10 jaar	35	48	34	31	35	46	34	31	31
Mediane duur in maanden	/	/	/	/	/	/	/	/	/

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-2010

Tabel 10 Herpartnerkans op specifieke duurtijden sinds feitelijke scheiding, apart voor mannen en vrouwen gescheiden tussen 2001-2005, naar achtergrondkenmerken (in %)

Mannen	Geen kind	Kind	35 of jonger dan 35	ouder dan 35	LO-LSO	HSO	HO	Actief	Inactief
Een nieuwe relatie									
0 jaar	15	19	16	20	15	18	21	18	25
1 jaar	45	49	45	50	38	47	56	48	44
2 jaar	63	61	66	58	53	60	70	62	50
5 jaar	78	78	82	74	72	75	86	78	69
Mediane duur in maanden	15	13	15	12	24	15	10	13	17
Opnieuw samenwonen									
1 jaar	27	22	25	21	21	26	21	23	20
2 jaar	46	34	42	33	34	39	37	37	33
5 jaar	68	59	66	57	57	61	63	61	60
Mediane duur in maanden	29	41	31	45	47	32	37	36	38
Tweede huwelijk									
2 jaar	4	2	4	1	3	2	3	3	0
5 jaar	14	16	17	15	16	13	19	6	0
Mediane duur in maanden	/	/	/	/	/	/	/	/	/

Vrouwen	Geen kind	Kind	35 of jonger dan 35	ouder dan 35	LO-LSO	HSO	HO	Actief (VT)	Actief (DT)	Inactief
Een nieuwe relatie										
0 jaar	20	19	18	20	22	18	19	18	24	15
1 jaar	54	39	43	39	39	41	43	42	47	30
2 jaar	69	53	61	48	46	58	57	55	63	42
5 jaar	81	71	78	64	68	73	74	71	80	58
Mediane duur in maanden	11	20	15	27	27	17	17	18	13	33
Opnieuw samenwonen										
1 jaar	31	21	26	19	17	26	23	21	28	19
2 jaar	40	30	38	25	28	35	30	31	37	29
5 jaar	67	47	59	38	46	56	44	49	55	41
Mediane duur in maanden	31	69	36	120	72	48	73	62	47	101
Tweede huwelijk										
2 jaar	6	4	6	3	5	6	3	3	11	1
5 jaar	22	14	19	10	15	18	11	13	23	10
Mediane duur in maanden	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-2010

Tabel 11 Mediane duurtijd van verschillende relatiefasen in de huidige postmaritale relatie, apart voor mannen en vrouwen, per scheidingscohorten en relatietype (in maanden)

	Mannen			1991-2000			2001-2005		
	1981-1990			LAT	SW	HUW	LAT	SW	HUW
	LAT	SW	HUW	LAT	SW	HUW	LAT	SW	HUW
LAT	103	11	14	70	16	13	37	12	8
ongehuwd samenwonen	0	190	44	0	111	45	0	66	32
gehuwd samenwonen	0	0	195	0	0	104	0	0	46
	Vrouwen			1991-2000			2001-2005		
	1981-1990			LAT	SW	HUW	LAT	SW	HUW
	LAT	SW	HUW	LAT	SW	HUW	LAT	SW	HUW
LAT	120	24	15	84	23	14	53	17	9
ongehuwd samenwonen	0	199	47	0	110	41	0	59	29
gehuwd samenwonen	0	0	204	0	0	110	0	0	50

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-2010

Tabel 12 Aandeel permanent single gescheiden mannen en vrouwen, naar leeftijd van kinderen (in %)

	Mannen			Vrouwen				
	1981-2005	1981-1990	1991-2000	2001-2005	1981-2005	1981-1990	1991-2000	2001-2005
Nooit opnieuw samengewoond	26,05	17,96	25,34	29,96	33,7	26,49	30,02	40,68
Waarvan:								
Geen inw kind	16,56	11,95	17,52	17,1	12,92	21,64	12,75	10,24
Jongste inw kind, 6 jaar of jonger	1,62	0	1,93	1,83	1,27	0,96	0,88	1,85
Jongste inw kind, 12 jaar of jonger	2,48	0,49	1,46	4,48	4,46	0	3,15	7,58
Jongste inw kind, ouder dan 12 jaar	5,39	5,53	4,42	6,55	15,05	3,9	13,24	21,01

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-2010

Tabel 13 Aandeel permanent single gescheiden mannen en vrouwen, naar aantal kinderen (in %)

	Mannen				Vrouwen			
	1981-2005	1981-1990	1991-2000	2001-2005	1981-2005	1981-1990	1991-2000	2001-2005
Nooit opnieuw samengewoond	26,05	17,96	25,34	29,96	33,7	26,49	30,02	40,68
Waarvan:								
Geen inw kind	16,56	11,95	17,52	17,1	12,92	21,64	12,75	10,24
1 inw kind	4,27	3,82	4,06	4,7	9,03	2,16	8,65	11,8
2 + inw kinderen	5,21	2,19	3,75	8,16	11,74	2,7	8,62	18,64

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-2010

Tabel 14 Aandeel heden single gescheiden mannen en vrouwen, naar leeftijd van kinderen (in %)

	Mannen				Vrouwen			
	1981-2005	1981-1990	1991-2000	2001-2005	1981-2005	1981-1990	1991-2000	2001-2005
Heden niet samenwonend	32,75	19,45	33,47	36,83	39,57	32,09	39,04	42,73
Waarvan:								
Geen inwonend kind	24,24	18,69	27,26	22,57	15,51	24,34	16,24	11,66
Jongste inw kind, 6 jaar of jonger	0,18	0	0,18	0,25	1,66	0	1,63	2,26
Jongste inw kind, 12 jaar of jonger	2,25	0,76	0,52	4,97	4,82	0,66	3,37	8,02
Jongste inw kind, ouder dan 12 jaar	6,08	0	5,51	9,05	17,57	7,09	17,79	20,79

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-2010

Tabel 15 Aandeel heden single gescheiden mannen en vrouwen, naar aantal kinderen (in %)

	Mannen				Vrouwen			
	1981-2005	1981-1990	1991-2000	2001-2005	1981-2005	1981-1990	1991-2000	2001-2005
Heden niet samenwonend	32,75	19,45	33,47	36,83	39,57	32,09	39,04	42,73
Waarvan:								
Geen inw kind	24,24	18,69	27,26	22,57	15,51	24,34	16,24	11,66
1 inw kind	4,05	0	3,9	5,75	10,72	6,87	11,06	11,57
2 + inw kinderen	4,46	0,76	2,31	8,52	13,34	0,87	11,74	19,5

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-2010

Tabel 16 Aandeel heden samenwonende gescheiden mannen en vrouwen, naar type kinderen in het nieuwsamengesteld gezin (in %)

	Mannen				Vrouwen			
	1981- 2005	1981- 1990	1991- 2000	2001- 2005	1981- 2005	1981- 1990	1991- 2000	2001- 2005
Samenwonend met partner	67,25	80,55	66,53	63,17	60,43	67,91	60,96	57,27
Waarvan:								
Inw kind	41,54	38,03	42,74	41,36	41,18	29,67	41,44	44,81
Waarvan:								
Kind V	8,77	5,24	8,75	10,11	17,81	3,24	16,96	23,71
Kind M	5,35	1,84	5,38	6,63	1,32	0,00	1,17	1,96
Kind V en Kind M	3,12	0,72	1,89	5,54	2,35	0,96	1,36	4,06
Kind MV	17,41	28,76	18,59	11,70	12,43	24,26	13,75	6,83
Kind MV en kind V	3,09	0,00	4,17	2,89	6,53	0,56	7,65	7,11
Kind MV en Kind M	3,08	1,47	3,64	2,97	0,37	0,00	0,16	0,75
Kind MV en Kind M en Kind V	0,74	0,00	0,33	1,52	0,37	0,66	0,28	0,38

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-2010

Tabel 17 Aandeel heden samenwonende gescheiden mannen en vrouwen, naar aantal kinderen in het nieuw-samengesteld gezin (in %)

	Mannen				Vrouwen			
	1981- 2005	1981- 1990	1991- 2000	2001- 2005	1981- 2005	1981- 1990	1991- 2000	2001- 2005
Samenwonend met partner	67,25	80,55	66,53	63,17	60,43	67,91	60,96	57,27
Waarvan:								
Geen kinderen	25,71	42,52	23,79	21,81	19,25	38,24	19,63	12,46
1 kind	16,29	21,74	15,81	14,86	16,4	14,09	18,19	14,93
2+ kinderen	25,25	16,29	26,93	26,5	24,78	15,59	23,14	29,88

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-2010

Tabel 18 Aantal (samenwoon)relaties (beëindigde én huidige) in de volledige postmaritale periode, apart voor mannen en vrouwen, per scheidingscohort (in %).

LAT- en samenwoonrelaties						
	Man			Vrouw		
	1981-1990	1991-2000	2001-2005	1981-1990	1991-2000	2001-2005
0	11,5	14,08	15,03	12,7	14,26	20,72
1	64,56	55,08	61,47	62,4	61,96	59,9
2	16,7	23,14	17,73	17,28	16,29	15,28
3+	7,24	7,7	5,77	7,62	7,49	4,1

Samenwoonrelaties						
	Man			Vrouw		
	1981-1990	1991-2000	2001-2005	1981-1990	1991-2000	2001-2005
0	15,45	22,86	28,35	23,49	28,09	39,63
1	68,69	62,92	63,34	62,6	63,05	54,31
2	13,87	11,96	7,2	10,72	7,79	5,72
3+	1,99	2,26	1,11	3,19	1,07	0,34

Bron: Scheiding in Vlaanderen, 2009-2010

ENGLISH ABSTRACT

Using surveydata of “Divorce in Flanders” for 1192 men and 1448 women, divorced between 1981 and 2005, we explore repartnering after a first divorce. Firstly, prevalence and timing of repartnering are examined. LAT-relationships, unmarried cohabitation and remarriage are considered as different types of repartnering. Secondly, the current partner status for divorcees in 2010 is described. Homogamy in first marriages and in higher order relationships is the third topic in this article. At last, stability of postmarital relationships and partnership trajectories are explored. Data are analyzed using a cohort perspective and a gender perspective.

Keywords: Repartnering, remarriage, higher order relationships, partnership trajectories